

БАЊАЛУЧКЕ НОВИНЕ

ОРГАН СОЦИЈАЛИСТИЧКОГ САВЕЗА РАДНОГ НАРОДА - Б. ЛУКА

Год. I - Број 21

Бања Лука, 15 јануар 1954.

Примјерак дин. 10

PROBLEMI ŠKOLSTVA

Nisu opravdani prigovori da su prekrupni zahtjevi prosvjete u gradu

Šta naročito opterećuje budžet?

Pitanje da li je budžet Savjeta za prosvjetu i kulturu ravnomjeren potrebama, kada se uzme da je od cjelokupnog gradskog budžeta u 1953 godini zauzima 43%.

Kad god se postavi na red življe tretiranje pitanja budžeta našega grada, a to je naročito svršetkom stare i početkom nove godine, redovno se, a i kao glavno mjerilo, uzimaju postoci učešća pojedinih resora u cjelokupnom budžetu. Ako učešće sa te strane razmatramo, onda ćemo skoro redovno, pa i u prošloj 1953 godini vidjeti da budžet Savjeta za prosvjetu i kulturu iznosi najveći procenat, to jest 43%. U prvi momenat moglo bi se zaključiti da se najveća briga polaže na materijalno obezbjeđenje kulture i prosvjete i da radi toga u prosvjeti nema materijalnih problema.

Tačno je to da postoji svestrana briga vodećih faktora za pitanja prosvjete i kulture u našem gradu, ali je tačno i to da pored svega toga imamo vrlo često i vrlo teških materijalnih problema. Tu je na prvom mjestu problem školskog prostora. Uporedo sa razvojem čitavoga grada i povećanjem broja stanovništva, povećan je i to u većem razmjeru i broj đaka u našim školama. To povećanje je, sasvim razumljivo, zahtijevalo i povećanje školskog prostora. Školski prostor smo proširivali i na račun zgrada koje su građene svojevremeno za druge svrhe (najčešće mektebi). Time smo osnovnu potrebu iz godine u godinu zadovoljavali, ali nismo time zadovoljili i osnovne pedagoške principe. Razvoj društva je neminovno zahtijevao od prosvjetnih radnika razvoj savremenih pedagoških principa i primjenu, pri čemu su se često sukobljavale suprotnosti: savremena nastava i oskudica u savremenim nastavnim sredstvima. Nastava koja treba da bude bliska životu i odraz potreba života, društva i razvoja društva, mora da se sukobljava sa školom u kojoj nema kabineta, radionica i sala. A takve su kod nas sve škole. Od sadašnjih 10 osnovnih škola samo su dvije građene za školu, i to školu ondašnjih vrlo oskudnih zahtjeva.

Često puta mogu se čuti prigovori da su zahtjevi prosvjete megalomanski. Ako se uzmu u obzir navedena pitanja, vidjećemo se nemjerno tih prigovora. Mislim da nije potrebno ovdje navoditi ostale potrebe iz oblasti narodnog prosvjeđivanja, kulture i umjetnosti. Ovdje treba istaći ipak jedan vidan uspjeh, a to je dobijanje zgrade za Dom kulture. Time je učinjen veliki korak u ostvarenju zahtjeva iz te oblasti. Međutim, upređo sa time postavilo se pitanje izdržavanja Doma, nabavka potrebnog namještaja itd. i slično, jer društva, živčeli dosada pod težim uslovima, nemaju te moći da Dom sami, bar zasada, izdržavaju. Isto tako, ozbiljni se prigovori postavljaju i na naše Pozorište. Ali bi pri tome, kad se već prigovara, trebali uzeti u obzir uslovi rada Pozorišta. Da navedem samo primjer: oprema jedne pretstave u našem pozorištu stoji prosječno oko 200.000 dinara, dok u Sarajevskom pozorištu je prosjek 500.000 dinara. Naše Pozorište je u 1953 godini

imalo dotaciju 14.000.000 dinara dok je u Tuzli 23.000.000 din. itd. Ako je riječ o materijalnoj bazi prosvjete, onda je potrebno, svakako, makar uzgred, spomenuti pitanje stanova prosvjetnih radnika. 25 prosvjetnih radnika nema uopšte stana, a 44 stanuju u lošim i lijenim stanovima, dok s druge strane 41 dijete radnika i službenika preduzeća »Rudi Čajavec«, 208 djece službenika preduzeća »Krajine« i 71 dijete službenika građevinskog preduzeća »Pavao Račan«, 63 djece službenika preduzeća »Boris Kildrič« itd. pohadaju škole a čiji su nastavnici, profesori i učitelji baš ti koji nemaju stana ili žive u lošem stanu. Ovo sam naveo, radi primjera, samo ona preduzeća koja imaju mogućnosti i raspolazu sa vlastitim stambenim prostorom, u kome nije smješten ni jedan prosvjetni radnik. Ali, da se povratimo na glavno pitanje ove teme, pitanje budžeta za pro-

svjetu i kulturu. Da li je on stvaran odraz potreba i što ga naročito opterećuje? Da uzmemo na primjer osnovnu nastavu. Cjelokupna stavka u budžetu 1953 godine za osnovnu nastavu iznosila je 14.500.000 dinara. Od toga je na materijalne rashode bilo predviđeno 3.500.000 dinara (11 miliona su plate) što znači da je na svakog đaka otpalo prosječno oko 1000 dinara. Tu je uračunato i izdržavanje zgrade, nabavka inventara, učila, ogrjev, svjetlo i sve ostalo.

Banja Luka je poznata u našoj Republici kao školski grad. Tu je skoro svaki četvrti stanovnik đak jedne od naših škola. Tu je 10 osnovnih škola sa oko 3250 đaka, tu je 17 raznih srednjih škola sa oko 6000 đaka, tu je napokon i jedna viša škola sa oko 100 studenata. Iz samo ovo par cifarskih podataka može se zaključiti da to nisu škole koje su potekle iz samih naših lokalnih potreba, nego su to potrebe čitave Krajine pa u stanovitoj mjeri i Republike. Jer, da primjer, Banjoj Luci nije potrebno svake godine novih 50 učitelja (Nastavak na 5 strani)

Хоћемо ли имати радио станицу?

Иницијатива синдикалне подружнице у Позоришту не говори само о жељи глумаца да помогну једној младој културној и политичкој установи каква би могла да постане радио станица Бања Лука, него још и више кроз њу говори жеља бањалучана да се у моменту када су приведени крају радови на радио станици не дозволи да она остане нијема или, још горе, да ради слабе подршке одговорних фактора буде продата у други неки град. Колико бањалучани, па грађанци, приједорчани, новљани па чак и дубичани са радонику су чули прве звуке бањалучке радио станице када се уочи Нове године јавила на таласу 202. Још неколико вечери на таласу 202 чуо се кратак текст: „овдје радио Бања Лука“ и онда неколико старих изањхалх плоча које су већ истрошене. Па ипак то слушаоцима, како смо обавјештени, није било досадно. Схватили су да је то тежак почетак аматерске радио станице и покушај, а многи то ни данас не знају, јер са телефоном по неколико пута на дан обраћају се и нашој редакцији са питањем: „хоће ли вечерас радио станица емисовати?“ Не виде да и ми слижемо рашемиња јер — ни ми не знамо.

Рок од 25 дана у којем може да се врши проба приближава се крају. У тих двадесет пет дана чланови радио клуба који су са око 6.000 часова добровољног, аматерског рада, са врло ограниченим материјалним средством али са огромном љубављу, еланом и загријаношћу довршили основне радове на полуквалитатној емисионој станици, покушавали су да реализују до краја своју тежњу; да предају своју станицу нашем граду. Услов је био: обезбједити 2 милиона да се

набави контролни пријемник, солидан микрофон, магнетофон, плоче па да се оспособи једна просторија за студио и уз њега изради командни сто. У та два милиона чланови радио клуба су укључили и расходе који би представљали и извјесну награду оним члановима који су често и по цијену свога здравља радили са врло осјетљивим електроуређајима (руке једног инжињера пуне су опекотина од рада са струјом високог напона) а осим тога и подмирење дуговања неким предузећима која су врло предусретљиво клубу изашла у сусрет за набавку потребног материјала, а клуб је до последњег динара на овом послу истрошио своју имовину.

Обавјест Градског одбора гласила је: не можемо осигурати буџетска средства, оптерећени смо. То је, доиста, аргуменат који

се мора уважити. Али није аргуменат који се не би извјесним комбинацијама могао отклонити и пронаћи бар привремена средства.

У разговору са грађанима чули смо да би били задовољни и само двочасовним емисионим радом бањалучке радио станице. Подружница драмских уметника предлаже да на себе прими пола сата дневно и припреме и извођења програма. А можда би се и са Радио станицом у Сарајеву могао направити извјестан споразум о кориштењу наше радио станице за пренос вечерњих вјести и једног дијела музичког програма јер је чињеница да се радио станица Сарајево у Бањој Луци врло тешко и слабо чује, а сличан је случај и на простору од око 50 километара око Бање Луке, а гдје се и ова мала полуквалитатна одлично чу-

је. Телефонска веза је заиста слаба, али радио Сарајево не вјероватно конвенирати да бар сат и по у дану може да искористи ову емисиону станицу као своју релејну. Знамо да у неким у техничком погледу веома развијеним земљама постоје увијек само по два или три дневна програма, а цијели низ мањих радио станица служе као релејне које у одређено доба дана дају и своје локалне програме.

Вјерујемо да проблем није нерјешив. Мислимо да се не смије дозволити да ради дуго од нешто око 120.000 ова технички веома коректно израђена радио станица остане неискоришћена. Можда се могу наћи још неке могућности да се обезбједи минимална потребна средства па да и даље, бар од 6 до 8 увече, слушамо глас на таласу 202; „Овдје радио станица Бања Лука“.

ŽIVA KONKRETNA I SAŽETA RIJEČ NA SASTANCIMA SOCIJALISTIČKOG SAVEZA

Prošla 1953 godina bila je ispunjena aktivnim političkim radom osnovnih organizacija Socijalističkog saveza radnog naroda. Najveću aktivnost pokazale su naše organizacije u predizbornim danima.

Pokazalo se da su mnogo uspjeha postigle sitne, manje konferencije, sjela i neposredni razgovori sa članstvo o raznim političkim, privrednim i drugim problemima. Tu aktivnost i nova iskustva treba produžiti i u ovoj godini.

Pred svaku osnovnu organizaciju SSRNJ postavila se niz problema na pr. kako i na koji način organizovati sastanke, kako riješiti pitanje, prostorija, vodeći računa da sala bude i zagrijana, a

što je najvažnije, kako organizaciono pripremiti sastanak da on bude interesantan, da materijal koji se iznosi na sastanku bude tako obrađen da svima bude lako dostupan i interesantan. Oslobođili se na našim sastancima praznih i kilometarskih diskusija — a mjesto njih uvesti živu — konkretnu i sažetu riječ i zaključke koji će se moći ostvariti. Žlje će ostvarenje biti javno kontrolisano od naroda na idućem sastanku, to je jedan od važnih zadataka koji stoje pred Socijalističkim savezom.

U toku ovog mjeseca pred osnovnim organizacijama SSRNJ postavila se kao najpreči zadatak da se članstvo kroz sastanke i konfe-

rencije upozna sa značajem Uredbe o upravljanju stambenim zgradama.

Naravno da ne bi trebalo zaboraviti i na ostale važne političke događaje u našoj zemlji i van nje. Zasedanje novoizabrane Narodne skupštine FNRJ, izbor Pretsjednika Republike i novog Saveznog Izvršnog Vijeća i ostali važni politički događaji — treba da budu na vrijeme saopšteni i objašnjeni svakom članu Socijalističkog saveza i svakom građaninu.

Po svemu sudeći mjesec januar će biti ispunjen značajnim političkim događajima. U vezi s tim i našu političku aktivnost treba prilagoditi tim zadacima.

M. S.

KIRURŠKO ODJELJENJE NAŠE BOLNICE SPADA MEĐU NAJBOLJE OPREMLJENE OVE VRSTE U NAŠOJ REPUBLICI

(o problemima sa kojima se bolnica susreće, čitajte na 2 strani)

INICIJATIVA

Udruženja dramskih umjetnika

Vijest o otvaranju Radio stanice u Banjoj Luci izazvala je veliko interesovanje i obradovala mnoge građane našega grada. Na svakom koraku ste mogli čuti razgovor o ovoj našoj stanici stvorenoj naporim zalaganjem i ljubavlju članova amaterskog društva »Nikola Tesla«.

Možda se je o otvorenju ove stanice najviše razgovaralo u našem pozorištu, gdje su se članovi interesirali o jačini stanice, njenom dometu, tehničkoj opremi itd.

Međutim u zadnje vrijeme pronose se glasovi, kako će se ova stanica prodati u drugo mjesto, kako nema materijalnih mogućnosti za opstanak itd.

Članovi Narodnog pozorišta na svome plenarnom sastanku održanom 11 o. mj. donijeli su jednoglasan zaključak, da svojim dobrovoljnim sudjelovanjem pomognu

rad ove stanice, te je zaključeno da se preko Udruženja dramskih umjetnika u Banjoj Luci izradi program, koji bi izvodili članovi Udruženja, a koji bi se sastojao iz raznog vedrog programa, recitacija, pjevačkih tačaka itd.

Na ovaj način članovi Pozorišta žele da pomognu ove za naš grad toliko priželjkivane i potrebno ustanove.

Hajro Hadžikarić

Podružnice novinara

Podružnica Udruženja novinara BiH koja djeluje u Banjoj Luci odlučila je da podrži stav podružnice Udruženja dramskih umjetnika u pogledu pomoći radio stanici koju su izradili članovi Radio kluba »Nikola Tesla«. Podružnica se obavezuje da u prvom tromjesječju rada naše radio stanice bez honorara priprema pola sata emilovanog govornog programa, nadajući se da će time troškove oko izdržavanja radio stanice umanjiti.

Uzalud je okupljeno 300 roditelja i djece u Pervanu

Kрупniji problem nego što u prvi mah izgleda

Drug Čiro Rakić iz Han Kola dostavio je dopis redakciji Banjalučkih novina o jednoj neuspjeloj akciji pregleda djece na mikotična oboljenja (zarazna čelavost) u selu Pervanu, opštine Han Kola. Prema pisanju druga Rakića u tom selu skupilo se određenog dana oko 300 roditelja i djece, koji su čekali dolazak medicinskog osoblja da izvrše pregled. Drugarice nisu došle, niti su obavijestile da neće doći na pregled, nego su otišle u Banju Luku.

Za pohvalu je to, da se drug Rakić obratio za ove stvari u Banjalučke novine, jer ostavlja vrlo loše posljedice svaki slučaj kada skupimo narod pa ga prevarimo. Pogotovo je važno da se piše o slučajevima kada se radi o raznim zdravstvenim akcijama, koje i inače ne uspijevaju onako, kako bi to trebalo. A potreba za organizovanjem ovakvih zdravstvenih akcija i uopšte akcija koje služe podizanju higijenskih uslova života našega sela je velika.

Medutim, ovaj slučaj zahtjeva da se o njemu posebno piše.

U zajednici sa Kožno-veneričnim dispanzerom, koji je pokrenuo ovu akciju, Narodni odbor sreza stvorio je materijalne mogućnosti da se izvrši pregled djece na zaraznu čelavost, koja je na našem srezu, prema podacima Kožno-veneričnog dispanzera, dosta raširena. Na 7 opština pregledano je 5783 školske djece i od toga broja nađeno oboljelih 455 djece. Kako nam pregled samo školske djece nije mogao dati tačnu sliku raširenosti ovog oboljenja na srezu, to smo zaključili da se, uporedo sa školskom djecom izvrši pregled i predškolske i vanškolske djece. Sa ovim pregledom trebali smo otpočeti na opštini Han Kola, na kojoj još nije vršen ni pregled školske djece. Na sastanku sa higijeničarima na kom je bio i higijeničar iz Han Kola, napravljen je plan pregleda po selima, a u većim selima i na više mjesta, kako roditelji ne bi trebali daleko voditi djecu. Ovaj raspored pregleda dostavljen je opštinskim odborima s molbom, da u zajednici sa higijeničarom organizuju obavještanje roditelja i poduzmu mjere da određenog dana budu na licu mjesta.

Drugarice iz Kožno-veneričnog dispanzera došle su na opštinu Han Kola 25 decembra i radile 3 dana. Za ta tri dana u 3 sela pregledale su svega 72 djece koja ne pohađaju školu i ni u jednom selu nisu imale skupljen narod nego su se skupljali tek pošto su one došle. Iz razgovora sa roditeljima konstatovano je, da uglavnom nisu bili ni obaviješteni. Za pregled drugarice nose sa sobom mikroskop koji je težak oko 20 kg i nemoguće im je da idu sa mikroskopom od kuće do kuće. Opštinski odbor im nije dao nikoga da im pomogne u nošenju mikroskopa. Treći dan rada drugarice su obavijestile sreskog ljekara da nije organizovano za pregled, da moraju same nositi mikroskop, a da

im nije omogućeno ni da nabave hranu, našta im je sreski ljekar rekao da se vrate nazad. Po ovom pitanju nazvala sam opštinski odbor i prebacila im zašto nisu organizovali obavještanje naroda i dodala da ako organizuju u ostalim selima obavijeste drugarice da se ne vraćaju, jer su one već toga dana otišle da izvrše pregled u školi u Donjim Kolima. Sekretar opštinskog odbora, sa kojim sam lično razgovarala obećao je da će on sve učiniti a da dosada nije uspjelo, jer ni on ni predsjednik nisu bili tamo. Prema pisanju druga Rakića izgleda, da je sekretar u svom selu Pervanu i obezbjedio da se narod skupi, ali niko nije obavijestio drugarice o tome i one su, prema ranijoj odluci, poslije pregleda školske djece u Donjim Kolima otišle u Banju Luku.

Prema gore izloženom vidi se, da su trebale da izvrše pregled pa radi toga smatram, kao član redakcije »Banjalučkih novina« da da dopis Čire Rakića u kome su imenovane drugarice nije ni trebalo objaviti onako kako je napisan.

Ovaj slučaj naveo me je da napišem nekoliko riječi o tome kako se prihvataju razne naše zdravstvene akcije od strane drugova koji su odgovorni da obavijeste i prikupe narod.

U 1953 godini na terenu našeg sreza izvršeno je pelcovanje protiv velikih boginja, trbušnog tifusa i u nekim opštinama protiv difterije. Protiv trbušnog tifusa trebalo je pelcovati 27.438 djece i omladine, a uspjelo se pelcovati na svih 11 opština svega 9084. Na pr. u Krupji n/V trebalo je pelcovati 2620 a pelcovano je svega 824 djece i omladine. Kada je drugarica došla u selo, prema planu opštinskog narodnog odbora ljudi su izjavljivali da uopšte nisu obaviješteni o pelcovanju. Tako je bilo u Bočcu, Ljubačevu i Aginomu Selu u kome i odbornik opštinskog narodnog odbora nije znao ništa za pelcovanje. Isto tako bilo je i na području Bronzanog Majdana, Dobrine, Han Kola, Slatine itd. Vrlo česta je pojava da naše medicinsko osoblje, koje vrši ove akcije mora samo zakazivati po selima i čekati dok se narod skupi, jer ih opštinski odbori o tome ne obavijeste. Tako se na opštini Slatina u maju mjesecu moralo i pored plana opštinskog odbora u samom selu skupljati djecu na pelcovanje. Skoro ista situacija je i na ostalim opštinskim odborima. U septembru mjesecu zakazano je bilo cijepljenje djece protiv difterije na opštini Dobrina, gdje je trebalo izvršiti cijepljenje na 9 mjesta. Ni na jednom određenom mjestu od strane opštinskog odbora nije bilo skupljeno svijeta, nego je drugarica sakupljala sama. Isto rečeno, prilikom cijepjenja protiv difterije u opštini Han Kola, kada su vidjele drugarice da narod nije obaviješten skupljale su same, a u selu Sutrašnjici u zaseoku Dečici jedna žena je izašla pred kuću i sama dozivala ostale žene i u-

spjela sazvat 29 djece, koja su pelcovana. Prilikom ponovnog pelcovanja u istoj opštini drugarice nisu uopšte htjele obavještavati opštinski odbor, nego su otišle same i sazvale kao i ranije. Prilikom cijepjenja djece u Piskavici, kada se čitav opštinski odbor angažovao na obavještanju naroda uspjelo se pelcovati preko 600 djece, dok na ponovnom pelcovanju nije bilo nego svega 200 djece.

Nemam namjeru da ovdje iznosim sve slučajeve. Iz ovih nekoliko primjera htjela sam da istaknem da Narodni odbor sreza ulaže ogromno mnogo materijalnih sredstava, da bi se izvršile sve ove akcije, zdravstveni kadar gubi vrijeme bez ikakvih rezultata, a gotovo ni jedna akcija ne uspije onako kako bi trebalo. Često puta smo skloni da kažemo kako je naš seoski svijet teško pokrenuti i ubijediti u potrebu ovih stvari, a čini mi se da za ovo zaklanjamo u stvari svoj nerad. Jer činjenica da se na opštini Piskavica prilikom prvoga cijepjenja uspjelo skupiti preko 600 djece, ili činjenica (ukoliko je tačan navod druga Čire Rakića) da je samo u selu Pervanu bilo skupljeno oko 300 osoba govori nam da nije uvijek razlog to što narod neće da se odaziva, nego na prvom mjestu naše akcije propadaju samo zbog toga što naši drugovi o kojima ovisi da li će se shvatiti potrebu, ne smatraju da im je i taj posao isto tako važan, kao i svaki drugi. Ja smatram, da mnogi naši ljudi ni sami još ne osjećaju dovoljno koliko je potrebno boriti se protiv ovakvih higijenskih uslova života naroda na jednom dijelu našeg sreza, te da su oni ustvari nosioci toga neuspjeha.

Savka Basta

Razgovor sa upravnikom dr Vindikijevićem

Riješiće se pitanje višeg medicinskog kadra u našoj bolnici

Ako želite da pišete o problemima naše ustanove — rekao je upravnik Opšte državne bolnice u Banjoj Luci, doktor Vindikijević našem saradniku — onda pišite da nam nedostaje viši medicinski kadar. Kritično stanje u tom pogledu na nekim odjeljenjima ove bolnice dolazi do izražaja negdje više negdje manje. Na primjer: nemamo dovoljno internista. Akutno je pitanje i kirurškog odjeljenja. Dosađajući kirurg sa ovoga odjeljenja otišao je u Tuzlu. Sada nam se za ovo mjesto javilo 5 kandidata. Nama treba visoko-kvalitetan kadar i zato se još kolebamo. Ovo pitanje ćemo riješiti u najskorijem vremenu, ja bar mislim, jer nas uslovi pod kojima radimo nagone na to.

Na zaraznom odjeljenju takođe nemamo šefa. Do skora je tako bilo i na dječijem odjeljenju. Prije izvjesnog vremena došlo nam je na to mjesto jedan vrlo dobar ljekar-specijalista. No, mi se nismo zadovoljili sa postojećim stanjem kod nas, ovdje mislim na više medicinske kadrove. Pronašli smo ljekare koji pristaju da dodu na posao u naše mjesto, a što je u ovom slučaju najvažnije, jeste činjenica da su to kadrovi koji bi mogli zadovoljiti na ovim i te kako odgovornim dužnostima. Medutim ima jedan problem koji nas u tome poslu jako ometa. To je pitanje stanova. Narodni odbor grada obećao je pomoć u ovom pogledu.

Ljekara-stažera imamo dosta, a srednji medicinski kadar je relativno mlad i pod ovim uslovima zadovoljava. Tim mladim ljudima nedostaje iskustvo, ali vremenom će i to doći. Važno je da ljudi imaju volju za rad i da se na svome poslu zalažu. To bi isto moglo važiti i za niže stručne kadrove. Ovdje mislim na babice, bolničarke i dječje negovateljice.

Nedostaje nam dobar rentgenolog. A i aparat nam je star i dotraja. Predviđeli smo investicije za nabavku novoga. Nadamo se da ćemo to pitanje riješiti u ovoj godini.

Takav je slučaj i sa specijalistom za grlo, uho i nos. Jedan otišao, a drugi nije došao. Uopšte uzevši stanje u kadrovima je kritično.

U tom momentu zazvonio je telefon. Doktor Vindikijević podigao je slušalicu:

— Da, da, poslaćemo svakako.

Kasnije nam kaže: »Eto vidite, traže jednoga ljekara da ode na srbački srez. Po srijedi je ubistva. Treba na licu mjesta izvršiti uviđaj i eventualno obdukciju lješa. Tako pomažemo i organima kriminalističke uprave.

— Zar srbački srez nema ljekara?

— Ne! A mi ne možemo prisiliti ni jednog od naših ljekara da tako ide u koliko on to ne želi. Oni su obavezni da rade u krugu bolnice. Sve ostalo je stvar dobre volje. Ipak, oni nam izlaze u susret.

— Oš nešto o stanju u vašoj bolnici. Mislimo na kapacitet prostorija, urednost...

— Sam kapacitet bolnice nije dovoljan. U većim gradovima on se kreće i naprama 1. Ovdje mislim na broj kreveta u odnosu prema broju bolesnika. Kod nas je smješteno 760 kreveta, a broj bolesnika često se penje preko 300. U protekloj godini kroz našu bolnicu je prošlo 18.708 lica. Kada uzmemo u obzir broj lica koja su prošla kroz našu bolnicu, ispada da je svaki treći stanovnik našeg grada proveo izvjesno vrijeme kod nas. Naravno, mi smo primali i bolesnike iz cijele Bos. Krajine.

Inače, što se tiče prostorija one odgovaraju svojoj namjeni, izuzev što se osjeća potreba za izgradnjom modernijeg i savremenijeg ginekološko-porođajnog odjeljenja, koje bi trebalo da bude snabdjeveno sa oko 200 kreveta. U ovoj godini smo predviđeli adaptiranje nekih objekata u krugu naše bolnice. U novijem djelu bolnice smješteno je kirurško i grudno odjeljenje. Ta su odjeljenja moderno opremljena i ubrajaju se među najmodernije u zemlji. Na njima bi nam mogli zavidjeti mnoge zdravstvene ustanove. Vrijedno je spomenuti i dječiju bolnicu sa kapacitetom od 200 kreveta, koji su inače uvijek iskorisćeni.

— Da li imate neke posebne primjedbe?

— Zablježite i to — da je bilo primjedbi na naš rad. One su se uglavnom odnosile na naš rad poslije prelaska na samostalno finansiranje. Od nekih neodgovornih faktora lansirana je vijest da je kvalitet usluga i liječenja znatno opao. Medutim to su neosnovane i neopravdane tvrdnje. Novi sistem samostalnog finansiranja ima veliku prednost nad starijim sistemom budžetiranja, jer omogućuje našoj ustanovi da se može normalno razvijati i metod liječenja unapređivati sa najnovijim i savremenijim sredstvima. Naročito je omogućena nabavka opreme, razne opravke i šire korištenje amortizacionog fonda, koji je u sistemu budžetiranja bio otežan, jer su krediti za ove svrhe redovno stezani.

D. M.

Зимско логоровање извиђачке организације

Организација извиђача и планиски дјелује и ради само у оквиру града Вање Луке. Већ одавно осјећа се потреба за проширењем ове организације и на остала мјеста Босанске Крајине.

Ради оснивања организације било је потребно прво створити иницијаторе — пронаћи оmlадинце који желе и хоће да раде у овој организацији. Ради тога баналучки одред ће у вријеме зимског школског ферија организоваати зимско логоровање у Вањој Луци, коме ће присуствовати оmlадинци и оmlадинке из Вишаха, Приједора, Санског Моста, Бос. Градишке, Пољавора, Јајца, и рудника Љубије, одабрани од оmlадинских организација. На овоме семинару биће организоваан дневни рад на основу логорског дана извиђачке организације и кроз теоретски рад и практичан рад ови оmlадинци треба да постану осниваче извиђачке организације у својим мјестима. Теоретски рад одвијаће се кроз

разна стручна, идеолошка и васпитна предавања, која ће држати просвјетни радници, официри ЛНА и чланови руководствa баналучког одреда. Овом семинару осим оmlадинаца из других мјеста присуствоваће и најбољи млади чланови извиђачке организације који данас руководе оmlадинским организацијама у одреду. Практичан рад одвијаће се кроз излете и једно биваковање, које ће вјероватно бити одржано у Стричићима, гдје се организује смучарски центар, па ће на тај начин оmlадинци моћи да пробу и кроз инструктору скијања, посјетити Кочићев родни крај и гробове налик бораца, а уједно чвршће повезати сарадњу школске и сеоске оmlадине.

У истом врсмену једна група извиђача и планински организоваће партизански марш у Стричиће, гдје ће провести неколико дана организујући извиђачко биваковање у зимским данима а проби ће кроз смучарску школу, која ће тек тада радити у Стричићима.

Учесници семинара у Вањој Луци биће смјештени у женском интернату учитељске школе и мушком средњошколском интернату, гдје ће им бити обезбјеђена исхрана и преноћиште. Средства за одржавање овог семинара добијена су од Савеза извиђача Босне и Херцеговине. C. M.

Zašto nije održana zakazana novogodišnja priredba za našu djecu

Odgovor na pitanje IX O O S S R N

To je pitanje koje postavlja IX osnovna organizacija Socijalističkog saveza, a koje postavlja i svaki roditelj kao i dijete koje je toga dana bilo počašćeno ulaznicom. Jer ona ocudila koju smo na brzu ruku postavili na oglasnu tablu pred pozorištem nije mogla ubjedljivo djelovati. Bolest jednoga dijela učesnika nije razlog da se otkáže priredba jer je još uvijek bilo zdravih. Ovdje se radi o nečem drugom. Možda o nedovoljnoj odgovornosti pri davanju obaveza i neshvatanju važnosti izvršavanja istih, a specijalno u ovom slučaju, jer se radi o obmanjivanju djece od strane Društva »Priatelji djece« koje je pozvano da vodi računa o njihovom pravilnom vaspitanju. Iz svega izlazi da je potcijenjen rad ovog društva u cjelosti jer je, na primjer, vojna muzika toga dana morala svirati

na igranci za odrasle. Deda Mraz je otputovao u Prijedor, a da nije obavijestio nikog od priredivača. Dugonja i Vidonja se takođe nisu pojavili, a da i ne govorimo o tom što je Deda Mraz trebao da dođe u razlištalu šumu 2 januara 1954 godine, kada se zaledila i gora i voda, a prethodno je o tom razgovarano i sve utanačeno. U svim postupcima pojedinih učesnika vidi se koliko je usko gledanje na društveni život uopšte, a posebno na život djece u našem gradu. Ja nisam sa svoje strane sklon da vjerujem da je ovo slučajnost što se otkazivalo sa svih strana baš na sami dan i to pred neposredni početak priredbe, što u 10 sati toga dana nije niko došao na zakazanu probu i iz drugih teškoća na koje smo naišli baš posljednjih dana pred priredbu. Društvo »Priatelji djece« u sada-

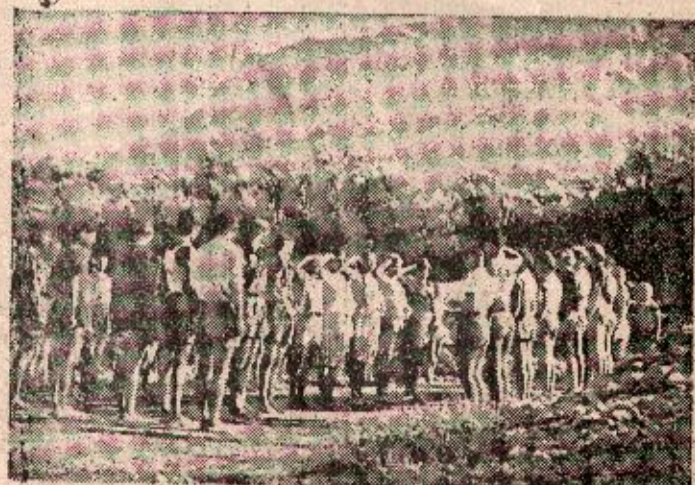
šnjim uslovima rada nije bilo u mogućnosti da kao takvo sprema neki program, niti mu je ustvari to zadatak. Imali smo želju da odrasli i odraslija djeca daju program za najmlađe, ali odrasli ovog puta nisu imali razumijevanje za to.

Ovim putem zahvaljujem se ispred društva »Priatelji djece« IV kvarta svima koji su pokazali dobru volju i došli tog dana, kao drugu Minji Stevanu članu Narodnog pozorišta i drugaricama učiteljicama i djeci VII osnovne škole.

Molim sve pozvane da nam oproste, a kroz daljnji rad nastojaćemo da se odužimo i roditeljima i našoj djeci.

Za društvo »Priatelji djece« IV kvarta

Vuka Marković

Са љетњег логоровања

ЈЕСУ ЛИ И НА ОВА ПИТАЊА РАДНИЧКИ САВЈЕТИ ДАЛИ ОДГОВОР?

Све док колектив једног предузећа у дубини не схвати чињеницу да директор сам, без учешћа радника, не може произвољно да да отказ раднику или службенику дешавање се и даље случајеви какве је забиљежила градска Инспекција рада у току протекле године. Мало кроз цифре а мало подацима сагледаћемо колико и како је придавана важност правној заштити радника, иако се у многим колективима, који су стизали и пред арбитражу ради неправилно или неправдано датих отказа често дисквалификало о поштивању права радника. На примјер, у „Југопетролу“ два пута је арбитража констативала отказ који је дат једном раднику, па ипак то није измијенило став руководиоца који је више „волио“ да радника не прими поново на посао па га без донесеног ријешења о суспензији плаћа у цјелом изпосу и то без знања и на терет цијелог колектива.

Често се у сличним случајевима и не ради толико о неоправданом отказу, али се и услјед једне, на изглед безначајне формалности, дубоко крњи право радничког самоуправљања. Деси се да радник или службеник искористи своје мјесто за крађе, провјере или слично. Долази до отказа. Али ко га даје? Даје га директор, — иако је ту у првом реду позван прво дисциплински суд радника да установи кривицу и тек на приједлог дисциплинског суда може да се даје отказ. Свакако, онеме, ко неће да схвати да радничко самоуправљање није формалност, него суштина и снажна стварност, „директорски“ отказ коментира.

Изаћи из оквира оног сувог, административног, у односу према људима није лак посао. Али раднички савјети су зато ту да се изборе за поштен социјалистички однос према људима. Када је у „Житопромету“ неколико ученика машинобраварске групе било запослено само на физичким радовима, раднички савјет није на то реагирао. Вјероватно да без интервенције Инспекције рада не би ни уочио да се ту не ради само о успоравању стручног оспособљавања младих људи него да је по сриједи и кршење правне заштите. Нарочито се по питању односа према младим радницима јављају честе и често поновљене грешке. Тешко је повјеровати да је на примјер, раднички савјет у „Задругару“ трпио стање какво је било тј. да се појединим радници код обрачуна тарифних ставова закине чак и до 4.000 динара, како је то Инспекција утврдила. Ако је раднички савјет за то знао, значи да није колектив изабрао у савјет управо оне који би спрјечили овакву експлоатацију, а ако није знао опет је кривица у првом реду на радничком савјету који с једне стране није себи осигурао потпуно контролу и увид у пословање финансијске стране свога предузећа а с друге стране није постао заштитник радника који би се пожалили на неправилности, него је требало чекати на интервенцију извана да се неправилности отклоне. Сличан случај је био и у предузећу „Павао Рада“ где је једном чувару и против свих постојећих прописа и закона радно вријеме захватало 10 сати без икакве накнаде за прековремени рад.

Често пута су ти проблеми уско везани и са питањима хигијенско-техничке заштите рада. Иако Инспекција рада још није интервенисала на много мјеста, раднички савјети би, постављајући шире и свестраније дневни ред својих састанака, престали да као главну тачку свога рада постављају само питање својих комерцијалних ефектива и да се са више пажње односе према питањима хигијенско техничке и правне заштите својих другова у колективу. На примјер, раднички савјет штампарије „Глас“ не ради него „радуца“ јер цијели низ проблема само тито под пепелом ситне праксе. Зато се и дешава да се код набавке материјала за радне мантале јача и

боља ткаонца одређује за мантале службеника док радници у слагачници, где директно раде са оловом, добијају врло лош квалитет мантала који се већ послје кратког времена руширају. Или док се у канцеларијама штампарије пећи ложе дрветом, у слагачници, која је ионако презасићена оловним испарењима, ложи се угаљ. На око ситуације, али су итекако крупне посљедице које ће у том случају морати да спосе раднички савјети ако се не замисле озбиљно над питањем; где је њихово право мјесто и да ли фамилијарност смије да прикрива проблеме?

Свакако да је код приватника ситуација тежа и гора. Притужбе на непризнавање годишњег одмора (као што је био случај

раднице Петре Великић) скоро је редовна појава.

Припрема се ускоро Пленум Среског синдикалног вијећа. Учесници пленума су добрим дијелом и чланови радничких савјета у нашим радним колективима. Надамо се, да ће дискусија која ће у првом реду претресати питање хигијенско-техничке заштите, па и правне заштите радника, указати на негативности које се ту и тамо услјед недовољне активности неких радничких савјета јављају, а још више — да ће утицати на њихово ефикасно исправљање па да не буде само Инспекција рада неки орган који ће посредовати, него да то у првом реду буду баш они најпозванији, а то су раднички савјети у колективима.

ZALUŽANSKA PREDVIDJANJA

Поцело се са једном малом производницом у Залуžанима, која се селјакала из једне у другу зграду. То је било крајем 1945 године. Тада још нису имали задружног дома, а проблем просторија био је врло тежак. Рај и послједице осјећале су се на сваком кораку. У прво вријеме ућланјено је у задругу преко 280 чланова, а касније се тај број стално повећавао. И тако је задруга полако напредовала.

У првим данима није се водило довољно рачуна о томе ко све улази у задругу. Одлучивао је само квантитет. Уосталом, то је била грешка која се у оно вријеме појављивала и код осталих задруга. То није остало без посљедица. Унутра су се увукли разни остаци непријатељских елемената. Газдовати се поцело лоше, и задруга се налазила у сталном стагнацији, као да се није радило о опште-народној имовини. У то вријеме провјере су биле честе, а штете једна за другом наошане су задругу.

Рај се мало тргнуо тек када је започета изградња задружног дома. Прије тога одстранјени су они људи за које се сазнало да које развитај и напредај задруге. Људи су својски прионили на посао. Омладина је и овдје предњаџила. Потребна за једном културном установом била је велика, тим више, што се људи у оно вријеме нису имали гдје састајати. Културни а и политички живот у овоме селу био је запостављен и на ниском степену. А изградњом дома покренуте су и активиране оне снаге које су до тада биле пасивне у односу према напорима који су чинјени да би успјешили развитај производних и културних снага у овом крају.

Скоро је немогуће говорити о развиту задруге ако се не узму у обзир чињенице шта она претставља за Залуžане. Прије свега, поред тога што снабдјева потрошаче свакорврсном робом, она је овдје и врло важан културни фактор. Задруга је дала већи дио повћаних средстава за довршење дома. Скоро је отворена мјесна читаонца у којој се налази поред радио апарата и мала библиотека, а сада се на-

мјерава протплатити и на све важије листове у земљи, како би за другари бил у сталном додиру са збивањима у земљи и свијету. Културни дио дома, који је завршен, стављен је на располганје културно-умјетничком друству „Младост“ које у овом мјесту ради и дјелује врло живо. Друству је стављена на располганје једна разгласна станица са потребним бројем звучника.

Ту су и друге секције при друству. Између осталих врло је активна драмска секција која је већ неколико пута дала разне програме, а такође и спортске секција са ногметним, шаховским и ping-pong активом. Досада је дато за разне потребе, а дјелмично и на завршетак унутрашњих просторија у дому преко пола милиона динара.

Иначе дјелатност задруге је прилично богата. Тако се поред трговине прехранбеним и пољопривредним артиклима, бави и трговином шумске граде и алкохолних пића. Погон дрвне индустрије отпрема дрвну граду за неколико већих предузећа. Од залуžанског дрвета израдују се прагови за потребе жељезнице, а један дио извози се и у иностранство. Коначни успјех у прошлој години био је око 600 хиљада динара, што је залуžанска задруга остварила.

У овој години донијеће се општи план развитака и напретка задруге. У току су припреме на пројекту који ће се поднијети задругарима на дискусију а потом на одобрење. У плану је поред осталог предвидена и изградња неколико топлџа за гајење расада задругарима. Предвиђа се изградња једне клоанице и сушнице. Оне би користиле задругарима а радиле би и за друге. Могли би на тај начин трговати и извозити и суhomesнате производе. Размишља се и о изградњи једне кафане на обали Врбаса, гдје се налази љепа плажа а иначе је омиљено излетиште ловача и риболвача из града. Ту је близу и ваздухопловни гарнизон и посјетилаци би било увјек.

На крају, то су залуžанска, предвиђања и надају се да ће их остварити. D. M.

НАУКА У СЛУЖБИ ПОЉОПРИВРЕДЕ

Установа за коју се мало зна

Од некадашње огледне пољопривредне станице до угледне пољопривредне научно-истраживачке установе

Ту скоро одржана је у Бићау конференција претставника народних одбора са више срезова бивше банјалучке области. На конференцији је поред осталих питања, темелјито расправљано о проблемима и мјерама за унапређење пољопривредне производње у Крајини, гдје је она, по мишљенијима пољопривредних стручњака, с обзиром на слабу продуктивност на врло ниском степену. Речено је да је узрок томе прије свега лоша обрада тла, заковрљеност, лош однос између појединих култура и да, с друге стране због тога што је највећи дио површина под ораницама, а врло мали под крмним биљем, исцрпљеност тла велика и да његова плодност константно опада.

Ова и готово слична констатација добија се и кад се прочита извјештај Пољопривредног завода у Банјој Луци који претставља једину установу ове врсте која ефикасно ради на унапређењу ратарства у нашој Republicи.

Сигурно да мало ко од наших грађана зна, осим кад можда прелистава телефонски именик или пролази аутобусом до Траписта, да у Банјој Луци већ пет година постоји и ради Пољопривредни завод - установа за научна истраживања на подручју пољопривредне производње са многоструким задацима. Да узгред напоменемо; многе културне и напредне земље у Европи са савремено уређеном пољопривредом као што су Данска, Холандија и друге могу за свој привредни успон zahvaliti поред осталог у првом реду и широкој мрежи пољопривредних научно-истраживачких установа које су пољопривредну производњу у тим земљама подигле на врло висок и завидан степен развијености.

Умјесто два — неколико нових оцсјека и секција

Када је основан, почетком 1948 године, Пољопривредни завод у Банјој Луци имао је свега два оцсјека од којих је оцсјек за oplemenjivanje и производњу културног биља најстарији. Завод је као научно-истраживачка установа у пољопривреди израстао у ствари из једне мале рејонске огледне пољопривредне станице која је у оно вријеме радилa са доста оскудним и недовољним техничким средствима. Данас је то већ установа са широко разгранатим областима научног рада и у његовом саставу поред већ споменутих, постоји оцсјек за воћарство и виноградарство, оцсјек за заштиту биља, секција за вртарство, секција за агрохемску лабораторију и секција за пропаганду и инструктажу.

Строки су и разноврсни задаци у раду Завода и његових појединих оцсјека. Ево, на примјер оцсјек за oplemenjivanje и производњу културног биља има за задатак да пронађе нове и боље сорте појединих врста житарица. Неке од њих, послје дугог и напорног рада већ су истражене, као на примјер квали-

тетне сорте пшенице, жећма, зоби, кукуруза итд. Оне су за 50% боље од оних које се сада узгајају у Босанској Крајини. Ако се израчуна да у сјeverozapadној Bosни има близу 400.000 хектара површине под житарицама и кад би се просјечна приноса увођењем квалитетних sorti повећало на тај начин за просјечне 100 кг по хектару (неке од њих могу дати и више), излази да се повећање приноса креће у том случају око 400.000 ттс., односно око 4.000 вагона житарица. А кад би се то обрачунало у новач, узевши да су просјечне цијене по кг 20 динара имамо 800 милиона динара вриједности вишка приноса у житарицама. I то само на житарицама. Нешто слично је и са кромпиром који треба да даје много веће приносе него досада ако би се приступило увођењу нових sorti и метода код садње.

Оцсјек за oplemenjivanje и производњу крмног биља такође спада у раније основани оцсјек и његов задатак је како изналазење бољих врста и sorti крмног биља путем селекције разних врста трава, дјетелина, грашка, грахорице, итд. тако и самог начина обраде и њега крмног биља.

— Наша пољопривредна производња, нарочито у овом крају — каже инжињер Зупанчић, један од исушних пољопривредних стручњака који ради у Заводу од његовог оснивања — налази се на ниском степену развијености бај зато што наше стоћарство нема у плодореду солидне крмне базе. Увођењем одговарајуће крмне базе на нашим тима, побољшала би се њихова плодност, а она су темелј производности у пољопривреди. Повећање крмне базе претставља нарочито важан задатак пољопривреде у овом крају и завод ради на побољшању планских љивади а пајшњака који у нашој Republicи обухватају површину од око 1.300.000 хектара. Иначе, наше босанске љиваде и пајшњаки путем увођења нових метода рада и примјеном бољих агротехничких мјера могли би дати од 50 до 100 посто веће приносе, што би за стоћарство било од користи у милијардској вриједности. Резултати досадашњих истраживања у том правцу које је завод вршио, већ су се одлично одразили на планском пољопривредном добру „Војин Зројевић“ у Купресу.

Агрохемска лабораторија је најмлађи оцсјек ове научно-истраживачке установе у нашем граду. Иако — како реће инжињер Зупанчић — не располаже са свом потребном опремом и кадром, она ће веома корисно служити у научним настојањима завода. Прије свега она ће радити на испитивању хранидбене вриједности житарица и крмног биља код утврђивања постоћка корисних састојка биљке као што су протеини, масти и скроб како би и time наша агротехника кренула даље. Ту су прва искуства, а они ће се у широко заснованој научној пракси даље разрађивати.

Просторије — горући проблем

Завод ради под врло тежким условима — каже нам инжињер Зупанчић. — Прије свега немамо довољно просторија за рад, потребних уређаја, као ни довољно земљишта за огледне радове које вршимо. У изгледу је да се завод пресели у зграду садашње ветеринарске школе по престанку њеног рада и када се доврши још једно крило, могућности за шире научни рад биће далеко боље. Друго питање је недовољна површина земљишта за обављање огледних радова на ширем плану. А иначе огледни радови и њихови резултати дају заводу бај оно главно што завод треба да даде широкој пољопривредној пракси — да од огледа који су показали боље резултате, пређе на широк примјену на великим површинама.

D. С.

ИЗ НОВОГ

Босански Нови. Снјег пада. Капеларија. Чиновници сједи и размишљају о унапређењу пољопривреде у босансконовском срезу.
— Е, људи божији, ала пада овај снјег! Баш пада! Ја!
— Пада. Ја!
Један прилази пећи да припали цигарету.
— Дај мало папира.
— Ево ти ово.
Чучну крај пећи и чита.
— Шта је, болан не био, ово? Ово као да је некаква молба за запослење!
Чита.
— Ја, доле потписани, Механовић Ахмо, свршени техничар Средње шумарске школе у Вањој Луци, молим горњи наслов да ме запосли у пољопривреди...
— Кад је писана та молба?
— Јесенас.
— А, то је онај техничар што

се запослио у „Трансјугу“ отвара пломбиране вагоне и прегледава машине увезене из иностранства.
— Бива, техничар?
Чиновници се дубоко замислише.
— Пиши извјештај о стању у пољопривреди на нашем срезу.
Шкрипи перо по хартији. Чиновник шета по соби са рукама на лењима.
— Што се тиче кадрова, у томе се осјећа оскудица. Тачка.
— Тачка.
— Пиши даље.
— Хоћу, хоћу.
— А кад добијемо тај кадар, и ми ћемо бити кадри да нешто учинимо. Тачка.
— Тачка.
— Пиши даље.
— Хоћу, хоћу.
— Од кадра, нарочито се осје-

ћа недостатак средњег кадра.
— Тачка.
И тако пољопривредни стручњак не доби мјесто у новском срезу.
*
А за то вријеме:
Босански Нови. Тржница.
— Шта је то, друже, сира немате?
— Нема сира. Али сад ће они из Двора донијети.
— А ни млијека?
— Сад ће донијети они из Двора.
— А имате ли, може бити, воћа?
— Сад ће стиги воће из Двора.
И тако шета човек по Новом и у коју год продавницу завири а оно — чекају на селјак из Двора да донесу квалитетне пољопривредне производе.

IZ NASIH KRAJEVA

OTOKA U DOLINI UNE

Lijepa je i privlačna dolina Une sa svojim klisurama i plodnim kotlinama, slapovima i brzicama, malim adama i zelenkastim vrvovima. Naseljavali su je ljudi još u vrlo stara vremena. U bistrim vodama Une ogledale su se nekad sojenice predrimskih plemena, i naroda, a tokom Srednjeg i djeoničnog Novog vijeka tvrdi bedemi i kule starih feudalnih dvoraca i gradova kao što su Ripač, Bihać, Krupa, Otoka i dr. I na mnogim obližnjim uzvišenjima iznad Une nastajale su u srednjem vijeku brojne tvrđave koje su branile ovu važnu dolinu kao spojnicu naših panonskih i primorskih krajeva. Danas su sve te gradine, izuzev Ostruša, već gotovo sasvim porušene, a nekima su jedva vidljivi tragovi u prostoru.

Usporavajući tok u širim dječolovna doline, Una se razlijevala, vijugala i usijecala nova korita i stvarala male otoke (ade), često vrlo podesne za odbranu. Na takvim adama nastale je i naselje Otoka, udaljeno jedanaest kilometara nizvodno od Bos. Krupa. Na najvećem otoku, opasanim širokim rukavcima Une, bila je podignuta tvrđava, čiji se ostaci danas jedva primjećuju uz staru džamiju. Prije dolaska Turaka spominje se Otoka u povijesnim listinama kao posjed knezova Babonjača Blagajskih, a kasnije Krupekih.

»ČARŠIJA« BEZ TRGA I SAJMIŠTA

Gradić Otoka, danas sjedište opštine za okolna sela, razvija se s obje strane Une. Glavni dio mjesta je na lijevoj obali rijeke upravo na spojnici puta Vrnograč-Bužim-Otoka s glavnom unskom cestom i željeznicom. Nekoliko trgovina, zanatskih radnja i kafana poredanih uz Unu i cestu čine »čaršiju« Otoka. To je zapravo jedna od rijetkih čaršija koja nema ni dnevnog ni sedmičnog trga (pijace). Ne ukazuje se za to ni naročita potreba, jer svaka kuća ima vrt i voćnjak, a na sajmu u Bos. Krupi podmiruje stanovništvo svoje vanredne potrebe. Ovo malo mjesto ionako potpuno gravitira Bos. Krupi kao najbližem privrednom centru, u kojem se iza oslobođenja sve jače razvija drvna industrija.

DA DOĐE ELEKTRIKA IZ KOSTELA...

U Otoci još uvijek žmirkaju petrolejske svjetiljke, ali, izgleda, neće još zadugo. Jedini starinski fenjer u »čaršiji« biće zamijenjen velikim sijalicama kad dođe elektrika iz Kostela kod Bihaća. Dalekovod od hidrocentrale u Kostelu prolazi kroz Otoku. Betonski stupovi su već gotovi i čekaju na daljnje radove. Otočani se tome vesele i često o ovom vode duge razgovore i diskusije. U pitanju je rasvijetla mjesto, rad stalnog kinematografa i uopšte oživljavanje kulturno-prosvjetne djelatnosti. Najveći i najteži im je problem podizanje transformatorske stanice, čiji troškovi premašuju finansijsku snagu opštinskog odbora. Biće potreban, dakle, zajam ili neka pomoć.

Iza oslobođenja i ovo malo mjesto nastoji ići u korak s drugima. U novom domu kulture osnovana je čitaonica s knjižicom, uređuje se sala za kino i priredbe, a još nekoliko drugih prostorija moći će se upotrebiti u druge korisne svrhe.

Otoci je potrebna i osmogodišnja škola. Sadašnju šestorazrednu osnovnu školu trebalo bi pretvoriti u osmogodišnju uz prethodno osiguranje novih prostorija i nastavničkog kadra. Učenici iz Otoka i drugih okolnih sela ne bi morali putovati u školu u Bos. Krupu kakó to danas čine.

SLABE SAOBRAĆAJNE VEZE

Putevi do okolnih sela su zapušteni ili ih nikako nema. Trebalo bi da opštinski i sreski odbor o tome povedu više brige. Po blatnjavim i razrovanim putevima teško je održavati ekonomske i druge veze sela sa privrednim centrima kojima pojedina sela gravitiraju. Naročito je saobraćajno izolirano selo Jezersko s nekoliko okolnih zaselaka. Državni putevi sada zaobilaze mnoga sela a seoski su, u kišovito doba, upravo neprohodni.

Poboljšanje saobraćajnih veza spada dakle među lokalne potrebe prvog reda u selima podalje od željeznice. A takvih sela ima više u ovom dijelu Bosanske Krajine.

S. Smlatić

Učiteljska škola u Bihaću radi ove godine pod boljim uslovima

Uža Bosanska Krajina dobila je učiteljsku školu tek 1947. godine. Otada su već tri generacije redovito školovanih učitelja otišle iz ove škole u naša sela. Pri školi su rođili takođe i tečajevi za upotpunjavanje školske spremne učitelja. Ukupno je dosada maturiralo oko 180 redovnih i vanrednih učenika. To je znatna, ali još uvijek nedovoljna pomoć mnogobrojnim školama u Krajini. Ove godine školu polazi 277 učenika i učenica, od kojih je 75 u završnim razredima.

Uvođenjem jednokratne nastave i povećanjem broja nastavnika sada je rad u školi znatno poboljšan i ove godine su mnogo

IZ LJUBIJE

Uspjela priredba RKUD Grmeč

Dramska sekcija RKUD »Grmeč« iz Ljubije izvela je 9. m. u punoj sali Radničkog doma pozorišni komad »Đido« od Janka Veselinovića, a u režiji Šime Mirčića, službenika Rudnika Ljubija.

Za ovaj pozorišni komad 35 članova dramske sekcije pripremalo se puna dva mjeseca, vršeći probe 3-4 puta nedeljno i ne zaleći svoje dragocjeno slobodno vrijeme. Izvedba je uspjela vrlo dobro. Prisutni gledaoci bili su potpuno zadovoljni i nisu požalili što su došli na ovu priredbu.

Najvažnije uloge tumačili su: Marinka, bogatog seljaka - Mirčić Šimo, Stanojka, bogatog seljaka - Daniluk Mihajlo, Andriju, bogatog seljaka - Bajmanović Sead, Maksima, seoskog mladića - Sađakov Đuro, Đidu, sesokog mladića - Karadžić Junus, Ljubicu, seosku djevojku - Goj Milla itd.

Najbolju ulogu dali su Mirčić, Karađić, Sađakov i Goj Milla, dok su i ostali zadovoljili.

Veliku pomoć u izvođenju ovog lijepog pozorišnog komada pružili su Jahić Adem i Pajić Slavko, članovi kolektiva Banjalučkog pozorišta, koji su pored svojih dužnosti radili i sve druge poslove.

S. Bajramović

I našao sam se najzad u sred Velike Kladuše. Baš nije velika, ali je već desetak vjekova veća od svih okolnih sela i njihov, odvajkadašnji centar. Prvo sam oprao jako priljave cipele na mutnom potociću koji protiče podno grada, jer drugo nisam mogao učiniti. Nisam mnogo hodao, ali sam ipak dobro sagledao malu »ljutu čaršiju«. I ovdje se gradilo i gradi. U još neuređenom parku podignut je lijepi spomenik palim borcima. Veliki lijepi Dom kulture, sudska zgrada, zgrada socijalnog osiguranja, osmoljetka, mnogo privatnih kuća i drugo, poslijeratne građevine. I Kladuša se bori za novo, lijepo i savremeno. Prestara i jako porušena kula »Stari grad« i danas je nekako najvjerniji spomenik prošlosti. Posjetio sam i rudnik i mlin »Bosna-barila«, nedaleko od mjesta. To je prvenac i u rudarstvu i industriji u kladuškom srezu. Ovaj srez koji još nije dovoljno ispitao, a što se sad čini, bogat je i nekim drugim rudama kao manganom i čumrom, na što se može računati u borbi za blago-

veći i sigurniji izgledi na uspjeh nego dosada. Sve predmete predviđene nastavnim programom predaju stručni nastavnici i profesori. Smanjeno je opterećenje nastavnog osoblja, tako da samo neki imaju preko 30 sati, dok većina predaje 20 - 30 sati nedeljno.

Ipak, znatnu poteškoću čini nedostatak prostorija za pojedine kabine i zbirke, od kojih je fizički kabinet najslabije snabdjeven aparatima i učilima. U novije vrijeme popunjena je muzička zbirka većim brojem instrumenata, ali još nije kompletirana.

U školu radi i vježbaonica s devet odjeljenja gdje učiteljski pripravnici vrše hospitiranja i drže praktična predavanja. Vježbaonica ima lijepo uređen pionirski kutić s čitaonicom koja je dobro snabdjevena pionirskom štampom i prikladnim društvenim igrama.

Uspješno djeluje đачki pjevački zbor sa 65 članova, tamburaški orkestar, folklorna i dramska sekcija. Osim toga pri školi radi i stalni tečaj horovođa pod rukovodstvom nastavnika muzike Vojte Ilića. Kursisti su već toliko napredovali da mogu samostalno voditi pjevačke horove.

Pri Učiteljskoj školi djeluje još Pedagoški centar. Rad centra svodi se uglavnom na podizanje kvaliteta nastave u područnim osnovnim školama na teritoriju Učiteljskih škola. U tu svrhu priređuju se savjetovanja prosvjetnih radnika, vrše se posjete i dopisivanja. Uskoro će Pedagoški centar početi izdavati i svoj »Bilten« koji će učiteljima pružiti znatnu praktičnu i teoretsku pomoć u radu.

Iako su ove godine povoljniji uslovi za rad, ipak se nailazi na niz poteškoća, koje nisu nesavladive ako se s njima vodi ustrajna borba. Zaostalost sredine, iz koje daci dolaze, često se ispoljava u radu i ponašanju učenika u znatnoj mjeri. Smišljenim i organiziranim odgojno-obrazovnim radom gube se postepeno sve te loše pojave i navike zaostale sredine u stupajući mjesto pozitivnim kvalitetama socijalističkog čovjeka. S.

U kladuškoj čaršiji

stanje sutrašnjice. Razgovarao sam i sa kotarskim rukovodiocima. Kulturni, politički i općedruštveni život je na priličnoj visini. Postignut je uspjeh u općem napretku sresa. Kladuša ima svoje probleme, perspektive i planove.

zašto će trebati uložiti mnogo truda i sredstava. Treba povećati saobraćajne veze, izgraditi puteve, javne zgrade, ulice, škole, domove, a poseban problem je poljoprivreda i lokalna industrija.

B. M.

IZ PRIJEDORA

Amatersko pozorište u Prijedoru koje je nedavno osnovano dobilo je zgradu bivšeg Doma kulture. Ove prostorije uglavnom zadovoljavaju potrebe pozorišta. Uz pomoć Savjeta za prosvjetu NŠ-a kao i Tvornice celuloze nabavljen je potreban inventar za rad pozorišta. Za reditelja pozorišta angažovan je drug Zoran Panić, član Banjalučkog pozorišta. Za doček nove 1954. godine, pozorište je spremilo lijep program uz pomoć RKUD »M. Stojanović« i tom prilikom izvede su kraće jednodnevnice »Miš« i »Čestitam«.

Već postoji grupa glumaca amatera koji su prišli radu sa puno volje i ambicije. Ta grupa broji oko 20 lica koji imaju snaila za glumu te će uz pomoć reditelja da se razviju u dobre glumce. Od svijlu najviše se ističu: Dizdarevićeva, kao i Prokić i Seferović.

Sada ansambl ovog mladog pozorišta priprema komediju »Pod-

vala« od Glišića i ubrzo će je početi prikazivati.

Zadružni savez u Prijedoru ima nekoliko svojih prodavnica voćem i povrćem. Prije nekoliko dana pred jednom od njih nalazile su se saonice koje raznose robu po prodavnicama na kojima su bile natovarene jabuke i krompir u sanducima. Na prijavom krompiru bez ikakove podloge bile su naslagane pastrme i suho ovčije meso na koje je sipao snijeg. Ovo nije usamljen slučaj da se ne vodi dovoljna briga o čistoci.

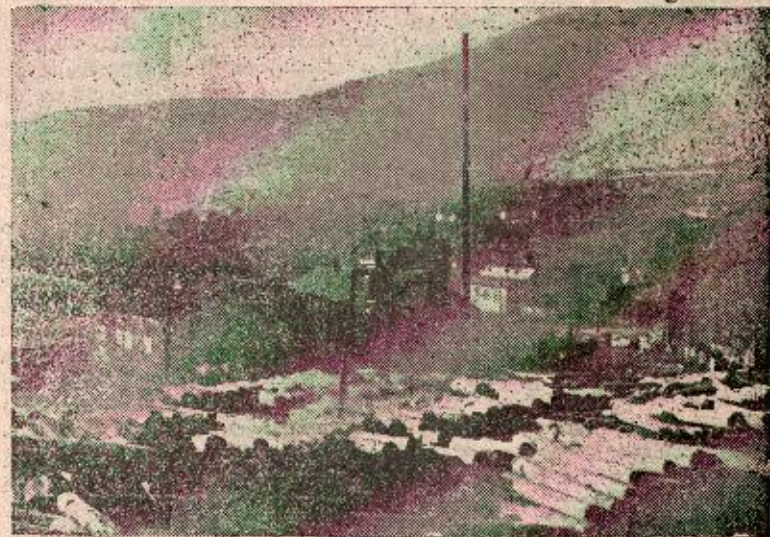
Takva raskvašena pastrma se prodaje u prodavnicama po 380 dinara dok se na pijaci u gostionicama može dobiti od 300 do 340 dinara. Sanitarna inspekcija bi trebala sa svoje strane povesti računa o ovakovim stvarima.

Nešto o razvoju Mrkošića

Živopisni krajiški gradić, Mrkošić Grad, sav u dubokoj kotlini, pruža se razbacan na nekoliko brežuljaka ispod Ljiscine i Orugle. Istrprepletan je krivudavim, a ponekad i veoma strmim ulicama. On se ovdje, na rasprepnici za Baču, Luču, Ključ, Jajce i Glamoc, počeo formirati nešto oko 1592. godine.

U njemu je sagrađena Kralj Arapina palata 1594. godine, a oko nje podignuto je nekoliko zgrada i kafana. To je uglavnom bio početak njegovog formiranja. Neki nam podaci govore da se ono mjesto u početku zvalo Gorње Klake, Novo Jajce, Jemice, Vardar Vakuć i konačno Mrkošić Grad. Vardar Vakuć prozvaao se

sijalica. On poslije rata dobila svoj ljepši izgled. Na njegovom uljepšavanju i podizanju naročito se u posljednje vrijeme ujurubano radi. U Mrkošiću je za 8 poslijeratnih godina više urađeno na njegovom uljepšavanju, nego za 20 predratnih. U njemu danas radi 6 preduzeća, 10 trgovačkih i 4 ugostiteljske radnje, 2 zanatske zadruge itd. Putem ovih preduzeća i radiionica obezbjeđen je hleb radnim ljudima u srezu. U njima je zaposleno preko 1000 radnika. Većina onih koji su primitivno životarili na svom malom, siromasnom poljoprivrednom imanju prije rata, danas rade u preduzećima i ustanovama, čiji je životni

1680, a Mrkošić Grad 1925. god. U Mrkošiću je otvorena prva osnovna škola 1843. godine. On je sve do oslobođenja više lično na kasabu nego na varošnicu. Njegova nova epoha, epoha napretka i razvitka počinje tek poslije oslobođenja. Prije rata u njemu je bilo svega nekoliko primitivnih trgovačkih i zanatskih radnji i to uglavnom pod pokroviteljstvom nekoliko gazda, jer većina građana zavisila je od njih i bili su im obični amali. Mrkošić je sve do 1947. godine osvjetljavao koloska lampa, a u njemu je tada, prvi put, sinula

standard, upoređujući ga sa ondanšnjim (predratnim), daleko porastao. U gradu je poslije rata izgrađeno preko 30 upravnih i stambenih zgrada: bolnica, škola, veterinarska ambulanta, pilana, metalna radiiona, đачki dom i niz drugih objekata. Ali da bi Mrkošić zaista bio kulturno stječište sresa, da bi on lobbio ljepši izgled, treba učiniti još mnogo: izgraditi dom kulture, zdravstveni dom, vodovod i kanalizaciju, a istodobno ukloniti neke dotrajale zgrade i strachare sa glavnih ulica.

J. P.

LJUBIJA DOBILA RENTGEN APARAT

Na inicijativu dr. Ivana Latkovića, ljekara iz Ljubije, Radnički savjet Rudnika Ljubija odobrio je sumu od dinara 3.782.000,- za nabavku rentgen aparata za potrebe zdravstvene stanice u Ljubiji. Ovaj aparat je već nabavljen od RR zavoda u Nišu i montiraće ga stručnjaci ovog preduzeća. Aparat je tipa »Morava«, automa-

tizovan je i služi za snimanje u uspravnom i ležećem položaju.

Nabavka ovog rentgen aparata je od velike koristi za kolektiv Rudnika. Njegovom nabavkom uštedile se velike sume novaca, koje su dosada izdavane za putovanje bolesnika na pregled u Banju Luku.

S. B.

VIJESTI IZ KOTOR VAROŠI

Sreski savez zemljoradničkih zadruga u Kotor Varoši, gradi dvoakotinu, koja će stajati preko 12 miliona dinara. U prizemlju zgrade biće smješteno nekoliko zadruginih prodavnica, a na prvom i drugom katu radne prostorije Sreskog suda i nekih drugih ustanova.

Za gradnju jednog ovakvog objekta osjehalo se oдавно velika potreba. Njegovim dovršenjem biće ublažene potrebe u radnim prostorijama, a samo mjesto će mnogo dobiti i u estetskom pogledu, jer je zgrada građena u centru i na lijepom položaju.

Poslije oslobođenja kotorvaroškom srezu ostalo je u nasli-

je preko 12 hiljada nepismenih. Broj škola na srezu bio je jako mali. Danas na terenu radi 18 škola, ali ni one ne zadovoljavaju u potpunosti potrebe koje iziskuje rad na opismenjaivanju. Zapravo, broj postojećih škola bio bi dovoljan samo za jedno veće opštinsko područje.

Na jednoj od sjednica u Odboru sresa, na kojoj se razmatralo i pitanje prosječene, konstatovalo je da se opismenjaivanju ljudi na terenu prilazi loše kampanjski. Mnogi od onih što su svladali jedno ili dva pisma, tokom vremena su sve zaboravili. Nije bilo stalnog i sistematskog rada, a pitanje kontrole bilo je

takođe zanemareno. Godišnje se na ove tečajeve trošilo oko 200 hiljada dinara.

Narodni odbor sresa odlučio je da ubuduće povede više računa o ovom problemu.

*

Oformljen je inicijativni odbor, a prisegupilo se i upisivanju članova za ping-pong sekciju. Osnovna škola u Kotor Varoši nabavila je potrebne rekvizite za ovaj lijepi sport. Važno je napomenuti, da ovaj sport nema ovdje tradicije i da je njegovo prodiranje tim veći uspjeh.

D. M.

Шта недостаје културном животу нашег града

(једно мишљење за дискусију)

Вања Лука, „град Вака и пензионера“, како се још код неких задржао овај назив, давно је већ престала то бити. Из дана у дан наш град све више прераста у индустриско-производно мјесто, док своје обиљежје школско-просвјетног центра Бос Крајине не губи, него се и у том правцу само проширује.

Такав састав његовог становништва захтијева да се више и шире позабавимо културним животом у њему и улогом коју треба и мора тај рад да изврши.

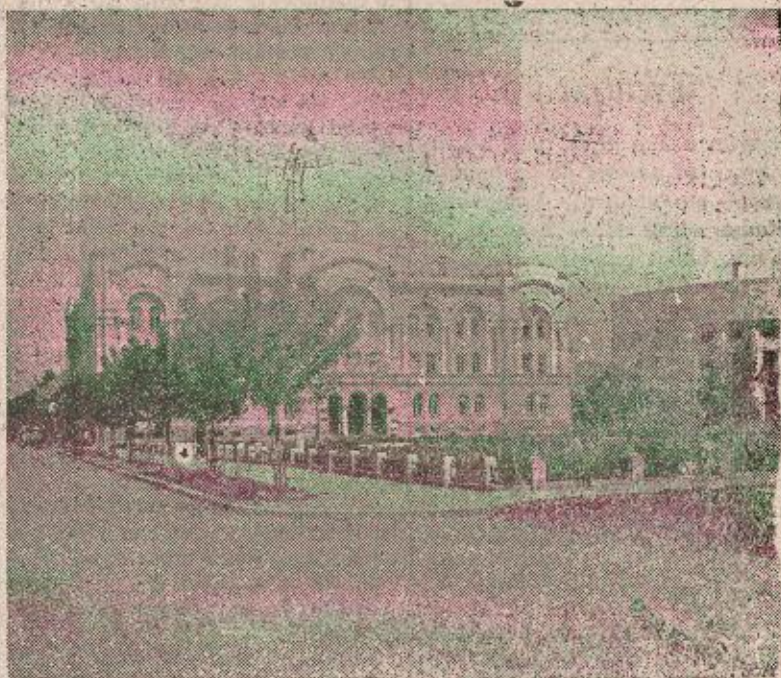
Народно позориште, као централна културна установа сваког града који га има, врши значајну функцију и у животу наших грађана. Наше позориште у том погледу има већ своју традицију, постало је саставни дио града и његових грађана, мада има периода када своју функцију врши успјешно или мање успјешно. Док је његовим постојањем потреба нашег човјека за пражњењем реализација драмских дјела у довољној мјери попуњена, док на другим пољима остварења уметничких дјела осјећамо у нашем граду велики празнина.

Тако улазимо у најживљи период зимског културног живота, а да нисмо имали прилике чути нити један музички концерт, било скудни или солистички, инструментални или пјевачки, осим школских наступа наше Музичке школе. Уколико ово не би могло проићи из властитих снага наше средине, могла би се ова празнина у културном животу нашег града попуњити по временним гостовањима наших репродуктивних уметника из центра наше Републике као и из других културних центара, особито Загреба, са којим имамо брзу и прикладну саобраћајну везу, што је у овим случајевима врло значајно. Вјерујемо, кад би се у Вањој Луци, по угледу на многе друге и мање градове, оформили концертни послужбеници за организовање оваквих приредби, да би се сваки наш уметник радо одзвао позиву, као што смо имали прилике да и у Народном позоришту видимо као госте најреномираније драмске уметнице Београда и Загреба, а ускоро се очекује и гостовање драма позоришта обију оних градова. Наш град има и повољних услова за смјештај гостију у својим добро уређеним хотелима, а што је најважније прикладне дворане за извођење приредби музичко-концертног карактера. Поред саме Дома ЈНА, дворане је репрезентативна дворана будућег Дома културе, која својим изгледом, простором и акустиком може да задовољи и најосетљивије захтјеве. Дом културе није званично отворен, па тиме ни дворана у њему службено дата на употребу, али ова формалност не би смјела бити препрека у њеном искоришћавању у намијенене сврхе. Макар још нису довршене столице какве су планом замислиле за ову дворану, што не би смјело бити препреком. Јер ако је било могуће унијети потребан инвентар за успјешну приредбу о дочеку Нове године Клуба културно-просвјетних радника (који још није прерастао у Клуб културних радника) и КУД „Пеллагић“, вјерујемо да би се истим снагама могле прибавити и доијети столице за један концерт неког врсног уметника или предавање неког нашег познатог културног, политичког радника или научника. Управо Клуб културних радника и КУД „Пеллагић“ као централне установе будућег Дома културе били би можда најпозванији да се овим празнинама у културном животу нашег града преи позабаве. А вјерујемо да ни дворана Дома ЈНА не би остала затворена за приредбе ове врсте. Ако је било могућности за приредбе артиста, благо речено, неодређене квалитете, зашто не би било могућности да са позоришта наших концертних дворана чујемо на пр. Владимира Ружњака или Станоја Јанковића, за којег конкретно знајемо из приватних извора,

да је имао интереса за један концерт у Вањој Луци.

Рад културно-умјетничких друштава у нашем граду веома је разгранат, па тако знамо да у свим нашим друштвима ради по неколико секција (фолклорне, драмске, музичке). Међутим, имамо утисак да се рад свих друштава ограничава углавном у термину свога изласка пред публику на вријеме одржавања фестивала културно-умјетничких друштава, обично у мјесецу IV

у току године свакако би много придонијела, а бројнијим наступима стекла више искустава и подстрека за рад својих чланова, чији се једини плод вишемјесечног рада често манифестује у једином наступу пред публиком приликом фестивалског натјецанја. (Тако можемо са задовољством констатирати да ОКУД „Веселин Маслџина“ већ током идућег мјесеца излази пред публику са својом првом драмском изведбом).

ну. Чак негде и оживи у правом смислу ријечи тек пред тај рок. У попуњењу културног живота нашег града културно-умјетничка друштва својим наступима и

Овакве и сличне приредбе, добро организоване, нашле би сигурно на добар одзив и пуни интерес наших грађана. Н. Мариновић

О ЧЕМУ СЕ РАДИ У ВРБАНЈИ

Прије отприлике мјесец дана наш лист је објавио допис друга Крлица о раду културно просвјетног друштва у Врбанји. На начин, који је редакцији изгледао објективан, изнјели су неки успјеси у раду друштва а с друге стране и проблеми са којима се друштво сусреће. Међу тим проблемима један од поменутих био је и неразумјеванје задруге која од друштва за приредбе и за његов рад наплаћује кирју за просторије. То је била појава па није изгледало нереално, погодило када је чланак потписан. Међутим ускоро по објављивању тога дописа редакција је на двије или три кучане стране добила исправку која је кориговала изношење у наведеном допису с тим што оправдава потребу наплаћивања кирје ради извесних трошкова које је задруга у циљу оправке сале имала. Problem није био тако крупан а н' исправка толико значајна па није, по закључку редакције објављена јер није било мијенјала ствар.

Ових дана редакција је примила опет један допис на исту тему. Тај допис потписује Ј. М. Н. У њему врло оштро напада писца првог чланка и захтијева да се сједним нзимом имена путем јавности претресе питање рада у друштву „Данко Митров“. Ту се наводи и ситуација да се tamburašким инструментима уопште не могу да користе омладинци, да има жеље да и они науче свирати, да су instrumenti искористени само у мјесној гостиници, да је и ормар за instrumente на крају нашао мјесто пред улазом у гостилну и још много тога о здравствима, личним похвалама, критикама итд.

Личан тон и често нејасно формулисани проблеми нису нам дозволити да допис објавимо у cjelini, него овако у неколико извода. Али нас је тај допис као редакцију заинтересовао, а вјерујемо да ће заинтересовати и надлежне, па се и ми питамо: о чему се заправо ради у културном раду у Врбанји?

Нису оправдани prigovori да су прекрупни захтјеви проsvјете у граду

(Пренос са 1 стране)

колико заврши у банјалучкој Училишкој школи, или око 50 техничара колико заврше у нашој Техничкој школи итд. Али је потребно нашој заједници у cjelini, потребно је још и много више. Ово указује на то, да онда и заједница у cjelosti треба да сноси терет издржавања, при чему би буџет за проsvјету у граду био далеко већи него што је у станју наш град да то учини. Онда би постотак учешћа за проsvјету био не 43% него много већи, онда би ми у 1954 години не само довршили изградњу школе у Росуљима, него би изградњи још једну, на примјер техничку школу која је такође започета ранијих година.

Неки статистички подаци нас упоређују на становнишва размјшљанја у том погледу. У свим нашим средњим школама има укупно око 5974 дјака. Од тога броја (према непотпуним подацима) отпада на дјаке из других мјеста око 2500 дјака. Просјек трошка једног дјака средње школе по буџету износи

11.273 динара. То значи да ми смо трошкове других мјеста, комане, око 28.187.500 динара. Ако овдје додато трошкове изградње потребних објеката, инвестиционих средстава било грађевинских радова, било опреме, онда би та сума досегла далеко већу цифру. Овдје треба додати још неке просвјетне установе које превазилазе локални значај, као на примјер Позориште које је Позориште Босанске Крајине, затим Музеј, Музичку школу. Из овога сlijеди да терет других комунa наш град само из области проsvјете сноси у суми од око 40 милиона динара. Ово износимо само зато уколико Градски народни одбор не може обезбједити у новом буџету потребне суме да би требало узети у обзир ту суму као доплату од заједнице.

Интересантно је одговорити на питање, како је дошло до тога да су се баš у Вањој Луци сконцентрисале толике школе. Да ставимо на страну општи одговор да је то била потреба. Морамo подвући да се

УСПЈЕЛА ПРИРЕДБА ДОМА „ДАНКО МИТРОВ“

У недељу прије подне велики број, најчешће претежно дјечје публике, дошао је на приредбу са обилним програмом, коју је припремио дом „Данко Митров“.

Ведар, добро увјезбан, проширан и пјесмом и рецитацијом и балетом програм који су дала дјеча ратаз сирочад изненадио је својим квалитетом. Неколико знаста талентованих дјевојчица својим чистим гласовима, па смислом за балет, необичном музикалношћу и пјевачкој и клавироској интерпретацији створили су од разноврсно састављеног програма једну заокружену врло пријатну цјелину.

Међутим, ту се ради о дјеци, о почепима, о талентима у зачетку, па је тим више потребно напоменути да баш цијелу приредбу треба посматрати са те стране. А осим тога ради се о

дједи која су у дому, без родитеља, па ипак са већом пажњом и љубављу него што би многи родитељ настојао да уложи код свога дјетета, имала прилике да савладају прве основе музичког васпитања, прве кораке у балету и прве своје драмске покушаје.

Управница Дома Ленка Спремо уложила је много напора да од „своје“ дјече створи радосну и ведру дјечу која не заборавити тешке тренутке свог најранијег детињства из ратних дана а у наставици Музичке школе Луци Пејновић нашао је у том погледу одлични сарадника.

Може се честитати управи дома „Данко Митров“ да је са толико љубави ријешила свој главни задатак: да од Дома направи родитељски дом и омогући својим питомицама свестрани културни развој. Н.

Потреба за читаоницом је све већа

Скупљајући књигу по књигу нишале су наше библиотеке. Такву историју имала је и Градска народна библиотека у Вањој Луци. У току седам година селени из просторије у просторију и скупљајући по мало књижни фонд расла је, тако да данас кад је напокон добила своје мјесто у Дому културе у згради и репрезентативним просторијама има око 11.000 књига и 2.400 читалаца уписаних само прошле године.

Ако анализирамо садашње стање Народне библиотеке у Вањој Луци, по броју дјела, читалаца и њиховим захтјевима, може се констатовати да још увијек ни издалека не задовољавају потребе банаључана за књигом. Врло се често дешава да читалац тражи десет или петнаест књига које библиотека уопште нема или их има толико мало да не може задовољити све оне који желе да их прочитају. Нарочито се оскудјева у старим, предатним издањима која нису објављена, научној литератури и књигама на страним језицима.

Одговарајући једном од главних задатака библиотеке, да прикупи што више људи и упуту их како се користити тим благом људске културе, Вања Лука, као град са јаким културним традицијама и на овом пољу културне дјелатности показала је велику интересовање. Ради илустрације наведеног примјер да Народна библиотека у Панчеву, граду са истим бројем становника као и Вања Лука има преко 40.000 регистрованих књига са којима се служи сва читаоцима.

Као доказ да у Вањој Луци има услова да постоји једна јака народна библиотека у којој је могуће окупити још већи број читалаца може се навести и овај примјер: у фебруару прошле године у тузланској Народној библиотеци постојао је књижни фонд од 13.500 књига, 1.676 читалаца који су прочитали 15.981 књигу, док у исто вријеме наша

библиотека имала је само 7.424 књиге, а 1480 читалаца прочитало је преко 23.770 књига. Лако је из овог примјера закључити колико би више књига било прочитано да су кредити за повећавање књижног фонда били нешто већи.

Када се дискутује на који начин створити у Вањој Луци једну богату библиотеку која би могла подмирити потребе грађана за књигом, наводе се као пресудни услови просторије и кредити за набавку књига и стручно оспособљавање њених службеника. У данашњим, одговарајућим просторијама, преостало је да се посвети више пажње попуњавању библиотеке књигама (нарочито старим издањима) и чувању оних које су већ набављене. Врло је чест примјер да читалац однесе из библиотеке једини примјер неке вриједне књиге и изгуби је, тако да библиотеку знатно осиромаше. Исто тако још често се догађа да се изнесе књига из библиотеке потпуно нова, а да се врати у врло јадном стању.

Имајући ово у виду намеће се као једини излаз стварање јаке библиотеке и оснивање читаонице која би сачувала књиге од пропаѓања, омогућила грађанима да у тишини и са стручним особљем које може дати савјет или објашњење о неком питању из литературе, упознају са оним о чему се интересују, те да путем литерарних предавања и читалачких састанака пронађу кориштење књига.

Оснивањем читаонице у садашњим просторијама библиотеке Вања Лука не се обогатити још једном научно-просвјетном установом, но онда се намеће као друго питање како обезбједити грађане са литературом за читање код кућа.

Овај проблем ријешити би се за прво вријеме оснивањем једне посудбене библиотеке, која би уколико се повећају могућности одвојила одјелом за дјечу. Разматрајући ово питање донесен је закључак да се организује једна таква библиотека у бишним просторијама РКУД „Пеллагић“ са оним књигама које садашња библиотека има у више примјера. Вудући да ће овај број бити врло мали за потребе, душло би било са нешто вшним кредитима него ранијих година набавити књиге у којима се оскудева. У посудбеној библиотеци обратиће се више пажње набавци белетристике, док би библиотека са читаоницом посједовала вриједније књиге из свих области науке и културе па чак по могућности и литературе на страним језицима.

Осим тога што би ове двије библиотеке унеколико задовољиле потребе сада заинтересованих људи за књигу, остаје проблем на који начин привући већи број радника и заинтересовати их за литературу.

У ближој перспективи, предвиђено је, да би се популарисала књига, организовање изложбе старијих и садашњих издања домаће и стране књижевности, а за омладину и пионире у плану је да се оснује читаоница са за њих потребним књигама.

Drago Zečević
начелник Секретаријата за проsvјету

ŠKOLA SAVREMENIH socijalističkih trgovaca

Ima jedna stručna škola u Banjoj Luci o kojoj se malo zna. Ona, ustvari, pretstavlja novinu u našoj zemlji i prve škole ovakve vrste osnovane su baš u Bosni i Hercegovini. To je Stručna trgovačka škola. Sam naziv ne govori mnogo o tome šta se u ovoj školi radi i šta postaju njeni danci poslije dvogodišnjeg školovanja. Po nazivu bi se čak moglo reći da je tih »trgovačkih«, pa i »stručnih trgovačkih« škola bilo i ranije.

Međutim, u ovoj školi učenici se osposobljavaju za stručne trgovačke pomoćnike, koji će na savremen i socijalistički način usluživati mušterije. A to je novina za našu trgovinu u kojoj, naročito prvih godina poslije oslobođenja, nije bilo mnogo pravih i stručnih trgovačkih pomoćnika. Poznato je da je tada usluživanje potrošača bilo na niskom i nedovoljno kulturnom nivou.

U školi u koju se primaju mladići i djevojke sa završenom malom maturom, održavaju se teoretska predavanja, a zatim danci odlaze u prodavnice gdje praktično vježbaju svoj budući poziv. Naši građani se sigurno i začuđeno videći iza tezi u kolonijalnim, tekstilnim, ili gvozdarskim trgovinama više prodavaca nego što je potrebno. Taj »višak« su danci stručne trgovačke škole. Jer svakoga dana iz škole koja se nalazi u Delibašinom Selu, oni se pre-

voze kamionom u grad na praktični dio nastave.

U sada lijepo uređenoj zgradi u Delibašinom Selu, 180 mladića i djevojaka iz raznih srezova bivše banjalučke i tuzlanske oblasti, živi internatskim životom. Oni imaju svoju omladinsku organizaciju, kulturno-umjetničke grupe i fiskulturne sekcije. Ali za zabavu i razonodu, ostaje im veoma malo vremena.

Ovakve škole ima svega dvije u našoj Republici. Njih je osnovala republička Trgovačka komora. Za održavanje škola srezovi daju određene doprinose. Karakteristično je da neki srezovi, kao na primjer, Bosanski Novi, Bos. Dubica, Mrkonjić, Cazin i još neki, nisu u školu poslali ni jednog učenika iako republička Komora daje 50 stipendija.

Nema sumnje da će danci ovih novih škola koje rade tek drugu godinu, u našu trgovinu unijeti i novi duh savremenih socijalističkih trgovaca.

Iz suda i kriminalističkog ostsjeka Zadružni pacov

August Orešković bio je više od godinu dana poslovođa jedne prodavnice preduzeća za promet poljoprivrednim proizvodima »Zadrukar« u Banjoj Luci. Kako nije vršena uredna kontrola dnevnog pazara, to je njemu uspjelo da od februara do decembra prošle godine pronevjeri 109.970 dinara. Da bi ove manjkove prikrilo, Orešković je ispravljao iznose položene iz dnevnih pazara. Sa pokradenim novcem pokušao je da pobjegne u inostranstvo, ali je na samoj granici uhvaćen. Kako pred istržnim organima sam priznaje, namjeravao je da se prikaže u inostranstvu kao politički protivnik našeg društvenog uređenja, a sigurno ne kao kriminalac, jer kao takav po međunarodnim sporazumima ne bi mogao da uživa pravo azila.

Izvršenog pobačaja Hajrija Salašević je umrla od poslijedica.

Osim pobačaja, ova prepredena žena je koristila i neukost žena koje nisu mogle da imaju djecu, a to su željele. Njihov iskaz na sudu bio je upravo dirljiv.

Sudsko vijeće je izreklo presudu kojom je nadričjekarka Honorata Lavrin osuđena na pet godina strogog zatvora.

Pet godina za nadričjekarstvo

Pred vijećem Sreskog suda odgovarala je nadričjekarka Honorata Lavrin iz Banje Luke. Prema onome što je na sudu dokazano na osnovu iskaza oštećenih kao i svjedočka, vidjelo se da je Honorata Lavrin duže vremena, iako nestručna, vršila pobačaje. Zbog te njezne nestručnosti i neznanja, poslije

PREGLED CIJENA NA TRŽIŠTU:

pšenica	kg d.n.	20-24
pšenično brašno		22-25
kukuruz		15-17
kukuruzno brašno		19-22
raž		18-20
zob		15-18
pasulj		70-80
krompir		12-15
mljeko kravlje		35-40
sir mladi		100
kajmak		240-300
povlača		120
puter i maslo		500-550
java komad		13-15
živina	kg	100-120
jabuke		40-50
orasi u ljusci		100

Na privremenu nestašicu električne energije ljudi su različito reagovali.

Škrtac — Dobro je. Ovak mjesec neće biti veliki račun za svjetlo!

Kritizeri — Svašta se nakupilo u toj centrali!

Reakcija — Ne pamtim da se za vrijeme stare Jugoslavije ikada prekidalu struja. A somun je bio dinar, to znate.

Skeptik — Dajte mi jednu petrolejsku lampu, cilindar broj pet i pet litara gasa.

Zabavište, Djeca se zabavljaju. Jašu drvene konjiće, slažu kockice, igraju se čore-bake. Neki vuku drvena kolica.

— Tu, tuuuu!

Ekspert organizacije FAO u Banjoj Luci

Banja Luka, 14. januara
Na proputovanju kroz Bosnu i Hercegovinu danas je posjetio Banju Luku g. Viktor Lewiss, ekspert međunarodne organizacije za unapređenje poljoprivrede (FAO). On je sa stručnjacima preduzeća »Vitaminska« pretrpio problem razvika prehrambene industrije.

Trotoari

U svim našim gradovima komunalni organi nastoje da građanima priušte što sigurnije i ugodnije kretanje po ulicama. Tako je, uostalom, bilo i prije rata kada su u pitanju led i poledica: trotoari se čiste, posipaju strugotinom, pepelom i slično. Kod nas je taj dobri običaj potpuno zanemaren. Teško je vidjeti samoinicijativnog vlasnika zgrade, nastojnika, zatim trgovca, ugostitelja, da pred svojom kućom i poslovnim prostorijom čisti snijeg i led, ili da bar na neki način obezbjeđuje bezopasan prolaz građana, mušterija, stanara i djece.

Mislimo, međutim, da ni oni koji su pozvani da služe primjerom — gradska »čistoća« ne čine dovoljno u tom pogledu. Znamo sigurno, na primjer, da su u Beogradu ostavili kratke rokove svima onima koji su bili dužni da pred svojom kućom i radnjom počiste snijeg i da su sve nesavjesne i nemarne najstrožije kaznili. Odakle bi ovdje trebalo početi?

ČITAOCI PITAJU Grob u kući

Lašta...

Subota da podne. Snijeg sipa, sipa i golem je svugdje, pa i na groblju. U jednoj kancelariji Narodnog odbora toplo. Mlada, plava činovnica za pisanim stolom radi. Vrata se otvaraju i ulaze tri žene i jedan mladić. Sa činovnicom nešto razgovaraju.

»Ama, drugarice, ona već treći dan leži mrtva u stanu« — podvuče malo jače jedan ženski glas. Čiju pažnju ne bi ovo privuklo?

»Ne može, drugarice. Socijalno neće da plaća dok vi ne izvršite sahranu — objašnjava činovnica. — Kada izvršite sahranu, podnesete dokumenta, oni onda isplaćuju.«

Stvar mi kroz njihov daljnji razgovor postaje jasna:

Tu među njima stoji oniska, crna žena. Na njoj je nešto što liči na zimski kaput i stare poderane gumene čizme. Tupo, bezizrazno, utučeno gleda u činovnicu i čuti. Ona radi u nekom preduzeću. Živila je sa svojom starom majkom koju je od svoje zarade izdržavala. Sad već treći dan živi sa lješom svoje pokojne majke. Majka je umrla. Najmilije biće ovog svijeta joj je umrla. A ona, ona nema novaca da je sahrani. Oko nje su komšinice koje su došle s njom kod narodnih vlasti ne bi li joj pomogle da dobije pogrebnu da bi mogla svoju majku sahraniti.

»Ama, kako će je sahraniti, draga drugarice, kad nema čime« — objašnjava jedna komšunica.

A ona stoji i gleda i čuti. Zanijemila. Žalost i bol i muka grlo zatvorila.

Činovnica okreće telefon. Pokušava pomoći. Dobija negativan odgovor. Okreće drugi broj telefona. Razgovor. Ljutito spušta slušalicu. I ona ne može da shvati da se ne može pomoći. Saosjećaj, interveniši, ali uzalud.

»Ovo ja ne razumijem — govori za sebe činovnica. — Pa bi li ti, drugarice, mogla barem negdje posuditi?«

Još o Dječjem vrtiću

U »Banjalučkim novinama« od 8. januara 1953. godine A. Filipović pletira u svom napisu na zatvaranje Dječjeg vrtića i Jaslica na Vrbasu — jedne dječje ustanove otvorenog tipa u gradu, u kome su zaposlene majke mogle

bezbrinno da ostave svoju djecu. Pisac svoje mišljenje obrazlaže nerentabilnošću ustanove i navodi da bi u toj zgradi trebalo otvoriti jedno bolničko odjeljenje za oboljele od favusa.

Pošto smo kao majke koje se stalno koristimo ovom ustanovom zainteresovane za njen dalji opstanak, želimo da iznesemo svoje mišljenje, pa i neke predloge.

Prvo, ukoliko bi nam se onemogućilo da svoju djecu za vrijeme rada ostavljamo na sigurnom mjestu, stavljene bismo u neravnopravan položaj jer moramo napustiti svoja zaposlenja. To, međutim, nije nimalo u duhu razvika našeg društva.

Drugo, pošto su Dječji vrtić i Jaslice na Vrbasu jedina ustanova ove vrste otvorenog tipa koju mogu da koriste majke zaposlene u bilo kojoj ustanovi ili preduzeću, to bi značilo da naš grad, umjesto da razvija i proširuje dječje institucije, zatvara i one malobrojne koje već postoje.

Treće, u vezi sa gornjim stavom mislimo napomenuti da dječje ustanove nigdje ne mogu biti apsolutno rentabilne, naime, da se izdržavaju od svojih prihoda. Želili bismo da nam se ukaže na takve primjere. Neiskorištenost sadašnjeg kapaciteta vrtića (30 prema 60) proučite iz prilično visokog doprinosa koji se uplaćuje za svako dijete. Dok smo uplaćivali po 1500 dinara mjesečno, ustanovu je koristilo veći broj majki. Sada se uplaćuje po 2000 dinara za dijete i mnoge su majke odustale. Napominjemo da se ova suma uplaćuje u našim najvećim gradovima.

Četvrto, smatramo, takođe, da je zgrada Vrtića i Jaslica nepogodna za ovu ustanovu, prevelika i udaljena od centra. Majke se teško odlučuju da svakog jutra nose djecu tako daleko. Ukoliko bi se našla kakva manja i pogodnija zgrada sa kapacitetom za 40 djece, mislimo da bi se pomoglo i majkama i samoj ustanovi da smanji svoje režijske troškove.

Slijede potpisi 30 majki

Perom u raboš

— Šta je to, mali?
— Ovo su kamioni »Glade«, Dovolace diva.

— Pa što su prazni?
— Pa takvi su, ciko, i kod »Glade«.

Neki dječaci nešto zidaju. Pridem im.

— Zidate, a?
— Zidamo.

— A imate li projekt? Jer kad se zida treba prvo inžinjeri da naprave projekt. Eno ona zgrada kod »Palasa« radi se na osnovu nekoliko projekata...

— E, veli jedan, zato ona, ciko još nije ni gotova!

Prilicem drugoj grupi dječaka. Igraju se »doktor«. Jedan gleda kroz neko staklo, kao kroz rentgen.

— Be O.
— Pa kako ti to mali, tako brzo gledaš? Pluća treba detaljno pregledati.

— Ilusi malo plosileni.
Vidim ja taj pregled ide ekspres, pa pitam.

— A koliko ti, mali, pregledaš ljudi na sat?

— Desetolice.
— Ih, brate, mnogo!

Mali izvadi euclu iz usta, pa reče:
— Nije to, ciko, nista. U socijalnom pregledaju i više!

»Brutalan postupak u vozu«

U »Banjalučkim novinama« od 17. novembra 1953. godine objavljen je napis pod gornjim naslovom u kome Anđa Orlovac neistinito iznosi svoj slučaj u vozu.

Činjenica je, međutim, da je ona bila nelspravan putnik i da je stoga predata otpravniku vozova na islijeđenje. Ona je, međutim, pobjegla iz kancelarije i pokušala da se prebaci na drugi kraj voza. Kako je voz bio u pokretu, taj plan joj nije uspio.

Izjava Momira Šukala, Nikole Vučića, Mirka Popovića i otpravnika vozova koje prilazem, jasno dokazuju da Anđu Orlovac uopšte nisam poznavao jer sam od nje tražio ličnu kartu i da je nisam mogao gurnuti iz voza.

Eto tako stoji stvar sa »brutalnim postupkom u vozu«, a ustvari brutalnom obmanjivanju javnosti.

Božo Ostojić, konduker Banja Luka - Predgrade

Читаоци, читајте у овој рубрици

Važniji telefoni

Stanica za hitnu pomoć	391
Bolnica	289
Vatrogasna služba	555
Željeznička stanica grad	229
Željeznička stanica Predgrade	221
Dežurni milicioner	271

Stari sportski veteran

Snijeg je pogodan

Ako bi upoređivali razvoj smučarskog sporta u Banjoj Luci od ranijih godina, vidjeli bi da je proteklo nekoliko pogodnih zima za dobru snijegom a da se tome nije poklanjala pažnja. U odnosu na pitanje smučarskog sporta kod nas činjenica je da danas naši smučari imaju bolje mogućnosti da dođu do potrebnih rekvizita. Postavlja se pitanje: šta je to sa našim smučarima i njihovim društvom?

Da li će naši smučari neorganizovani zažmuriti i prespavati i ovu za njih povoljnu zimu?

Godina 1949. kada su naši skijaši branili boje Banja Luke na prvenstvu Republike, možda je najznačajnija u razvoju skijaškog sporta u našem gradu. Tada je bio veliki broj omladine, a takođe su bila organizovana i neka takmičenja. Međutim, već naredne godine nismo imali svoga predstavnika na Republičkom prvenstvu. BanjaLučani nemaju naročitih tradicija u smučarstvu, ali imaju omladinu koja je oduševljena za ovaj sport i zbog čega onda prepuštati prvenstva Sarajlijama ili Travničanima.

B. Smit

Шта је са фото-клубом?

Још прије непуно годину дана, много се говорило, нарочито у редовима младих људи, о раду клуба фото и кино аматера, који је у то вријеме био на висини и за сваку похвалу. Тада је радило неколико течајева за оспособљавање фото-аматера. Извођења су практични радови, на којима су слушаоци поменутих течајева у већини случајева показивали задовољавајуће резултате, а преко тога је долазило до изражаја и интересовање омладине за рад у овој грани Народне технике. Неки од чланова клуба учествовали су и на разним изложбама умјетничке фотографије, како код нас, тако и у осталим градовима наше земље. Уопште узевши рад је добро напредовао и био је врло жив.

А какво је стање данас у овоме клубу?

Овај клуб је имао врло лијепе просторије у згради гдје су до прије изјесног времена биле смјештене просторије културно-умјетничког друштва „Педагог“. Када је у ту зграду дошла Виша педагошка школа, клуб је остао без просторија.

Имовина и инвентар овога клуба су растурени.

На крају, у колико руководиоци овог клуба стоје на становишту, да је даље немогуће радити, мислим да се са овим не би сложила омладина нашег града. Интересовање постоји, али су у досаданшем раду биле занемарене скоро све форме агитације у пропацирању важности ове и те како интересантне и корисне дјелатности из подручја Народне технике.

Д. Момчиловић

obučava najmladje tenkiste

Sportska karijera poručnika Dušana Vujačića nije naročito blistava, a niti je dugo trajala. Možda nije ni neobična, ali ipak ima nečeg interesantnog i privlačnog u njegovom sportskom razvoju, vrijednog da se zabilježi.

Nikada nije bio junior, a to prevedeno sa sportskog jezika, trebalo bi značiti da nije imao »sportskog« djetinjstva i rane mladosti. Počeo je sa bacanjem kamena s ramena i skokovima u dalj s mjesta u svom rodnom selu negdje u crnogorskom kršu.

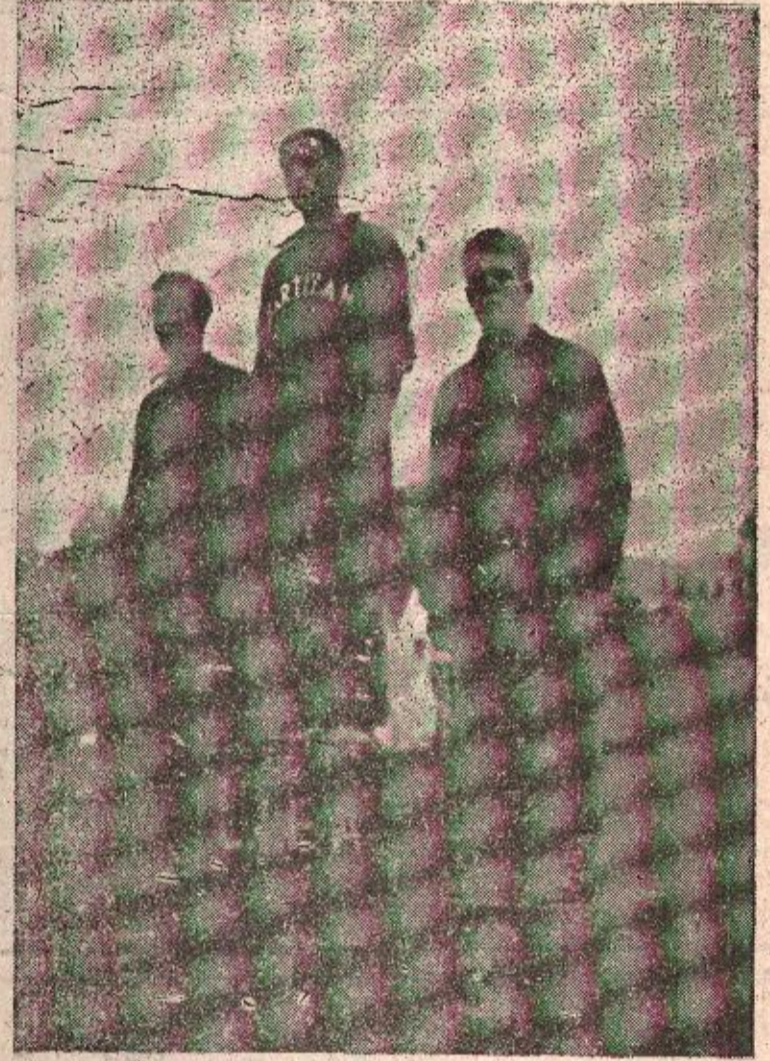
U pravi sport je zagazio naglo i neočekivano i to sa teretom od punih 20 godina, dakle u dobi kada se već počinju gasiti mnoge sportske veličine, i to se zbiljo sasvim obično. 1948 godine održavalo se prvo sportsko natjecanje naše Armije. Komandant jedne jedinice sa krajnjeg juga naše zemlje uputio je na takmičenje Dušana Vujačića, koji se je još kao partizan u godinama rata isticao u bacanju bombe i kamena s ramena. Dušan je tada prvi put, snebivajući se, došao na pravo i to veliko sportsko takmičenje. Talenat je odmah otkriven. Prvim bacanjem, nakon kratkog treninga, postavio je prvi armijski rekord u bacanju bombe. Postigao je daljinu od 71,18 m. Ovaj rekord nadživio je njegovu kratku, ali bogatu takmičarsku karijeru — oboren je tek 1953 god.

Dušan je postigao bacivši bombu 75,50 m., a koplje 84,80 m. Tada je prvi put na zelenom polju savladao svog mlađeg brata, koji je u to vrijeme preživljavao svoju prvu takmičarsku krizu.

Dušan je bio dva puta, kako to sportski novinari kažu, händkaptan. Redarima na stadionu londonske Olimpijade, izgleda nije bio prijatan mrki Jugosloven, koji je svojom snažnom pojavom ulijevao strah i najrenomiranijim protivnicima. Radilo se o nekim beznačajnim formalnostima, ali drski nastup redara toliko je psihički djelovao na Dušana da se nije mogao koncentrisati i ispao je iz polufinalnih takmičenja. Iste te godine slomio je ruku na prvenstvu

U logoru tenkista, pored modernih kabineta i velikih čeličnih grdosija, koje poslušno čekaju na svoje upravljače, vidno mjesto zauzima dobro ureden i prostran fiskulturni stadion. Uvijek je na njemu živo. Na časovima obavezne fizičke obuke i u slobodno vrijeme, vojničke uniforme zamjenjuju fiksulturni dresovi i tada vaspitanje najmlađih tenkista uzima u svoje ruke stari iskusni sportista poručnik Dušan Vujačić.

Trebalo je mnogo truda dok je obuzdao strasti mladića koji su bili skloni da svaku igru pretvore u rugby i da od njih stvori dobre rukometšaše, košarkaše, lakoatletičare...

DIP-a: To je bio početak kraja jedne kratke, ali zaista plodne karijere aktivnog boreca na zelenom polju.

Posljednji put nastupio je u Banjoj Luci na lakoatletskom dvomeću Garazon. — Reprezentacija grada. Garnizon je ubjedljivo pobijedio. Izašao je bez treninga i bez naročitih pretenzija, prvi put kao nastavnik fiskulture i član svoje mlade ekipe. I on je bio među pobjednicima.

Nije lako postati dobar tenkista. Za taj poziv nije dovoljno samo solidno stručno i moralno političko obrazovanje. Tenkista mora imati snažne mišice i izoštrene reflekse.

Zaista treba imati mnogo strpljenja da bi se po žarkom julskom suncu desetak puta dnevno preplivala uska i plitka, mlaka i mutna Vrbanta. Stari takmičar sa Balkanijada i Olimpijade marljivo je učio i naučio plivati i one najkorisnije neplivače, koji su tek prvi put došli u susret sa velikom vodom.

Iz dana u dan postaje sve vidljivije djelo Dušana Vujačića. A u »starog« Dušana Vujačića kao da je opet ušla mladost. Diskretno mi je rekao da će se opet povratiti na zeleno polje. Pristupio bi »Borcuc«, takmičio bi se za prvenstvo Bosne i Hercegovine, a možda i Jugoslavije. Pokušao bi opet ugroziti prestiž svoga brata Mirka. Da li je to bio trenutak obične ljudske slabosti ili se u njemu zaista opet razigrala gorstačka vitalnost koju na vrijeme ne može savladati? To ne znam. Učinio sam ovu indiskreciju, jer znam da se on neće zbog toga nanijeliti, a nekome bi možda mogla korisno poslužiti.

major Oreb Mlivoj

Snimak jednog foto-amatera:

Motiv sa Une

TEŠKOĆE ŠAHOVSKOG KLUBA „NIKICA PAVLIĆ“

Šahovska sezona je u punom jeku. Veliki broj šahista do posljednjeg mjesca ispunjava sve prostorije SK »Mikron«, a to znači jednu malu prostoriju, koja je u stanju da primi tek peti dio svoga članstva, pa je iz tih razloga obustavljeno daljnje primanje novih članova.

Ako se pogleda u prošlost kluba vidieće se da je njegovo djelovanje na šahovskom polju bilo vrlo plodno. Ljubiteljima šaha pružio je mogućnost da prisustvuju turniru prvokategorijana održanom u Banjoj Luci prije tri godine. Organizovao je gostovanje našeg šahovskog majstora Vidmara, koji je

protiv članova ovog kluba odigrao simultanku na trideset ploča. Dao je dvojicu polufinalista od kojih se jedan kvalifikovao za finale Republike. Učestvovao je u drugoj saveznoj ligi i svake godine održavao je redovno tradicionalni šah meč na sto ploča sa SK »Petar Prapšin« pri domu JNA. Prema tome SK »Nikica Pavlić« je bio reprezentativni klub cijele Bosanske Krajinie. Nažalost kada je ovaj klub bio na vrhuncu svoje aktivnosti, došao je otkaz prostorija. Od tada klub živi latentnim životom. Broj članova je naglo opao. Od tri stotine, ostalo je samo dvadesetak članova. Samo uz veliki

zalaganje drugova Granića i Vidočića klub je uspio da se potpuno ne rasformira. Uslijed ovakvog stanja klub nije mogao da održi klupsko prvenstvo za 1953 godinu i radi toga nije mogao da ispuni obaveze prema šahovskom savezu BiH. Zahvaljujući susretljivosti uprave »Mikrona« koja mu je stavila na raspolaganje svoje prostorije biće mu omogućeno, da se ponovo aktivizira i da bar djelomično ispuni program predviđen kalendarom šahovskog Saveza.

Žalosna je činjenica da se cijeli

šahovski život u Banjoj Luci ograničio na jednu prostoriju koja ima nekoliko kvadratnih metara. Kvalitet šaha u Banjoj Luci nalazi se u nezavidnom položaju. Prenatrpni klub »Mikrona« i pored svih zalaganja druga ing. Zenara, Borovnića i Jungića, još uvijek nije u stanju da kvalitetno zadovolji. Načj. prostorije šahovskom klubu »Nikica Pavlić« u što kraćem roku i dati mu materijalnu pomoć bilo bi najbolje rješenje ovog problema.

Enes Baković

GODIŠNJA SKUPŠTINA POTSAVEZA

Redovna godišnja skupština BanjaLučkog fudbalskog potsaveza održaće se dana 16 i 17 januara 1954 god. u zgradi Gradskog narodnog odbora Banja Luka — soba broj 74.

Početak rada skupštine je prvog dana u 17 časova, a drugog dana u 9 časova.

Na skupštini su pozvani svi predstavnici klubova.

Oda drvima

Ox drva, drva daleka i željna, usječena тамо негдје у Мањачи, која лежите осамљена и сложена уз цесту пуну, а нас то качи.

Да ли су по вама пали снегови, што тако зиме синају ове, а после мразеви тешки и големи сложили од вас бедене нове.

Или сте ове зиме пролетне, као септембар топле и благе, пустили корјење у земљу црницу да обновите живот од длаге.

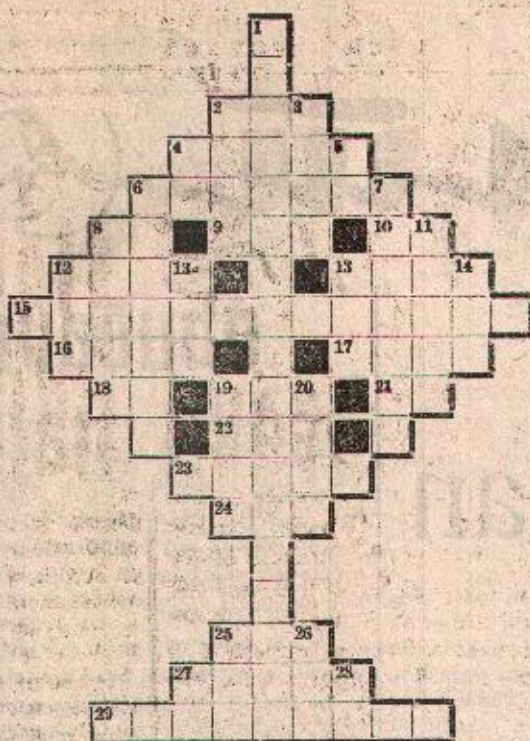
Нису ли можда други узроци да нисте сама још проходила па у колони као војници пред куће наше у реду стала.

Када би нешто као у причи изреку могли шанути множено „По мојој жељи, а штукиној заповјести“ и дрво пред кућом лежи сложено.

Ox дрва наша далека и желjna, тамо крај цесте букова сува, како је пламен диван ваш румени кад снијег завеје, а вјетар дува.

Али ви чекате стрпљиво стојички када ће неко по вас да дође, бојим се да ће те дуго чекати, јер то ће бити кад зима прође.

Зора Чича

Ukrštenica

Uspravno: 1. Književnik (bio crnogorski vladika); 2. Gvozdeni obruč; 3. Dojka (unazad); 4. Predlog; 5. Konj (tur.); 6. Pogreb; 7. Ljekarna; 8. Jarak; 11. Spuštanje ili povisavanje jedne note za pola tona; 12. Okomljenost (na nekog); 13. Smučke; 13a. Riječno ostrvo; 14. Srebrni ili zlatni konac (bez zadnjeg slova); 19. Čovjek koji po narodnom vjerovanju u Indiji, jakom koncentracijom volje može da u sebi razvije natprirodnu snagu; 20. Vavilonski bog vještine pisanja i umjetnosti; 25. Predlog; 26. Veznik; 27. Skraćena za šahovski klub; 28. Samoglasnik i suglasnik.

Vodoravno: 2. Olac (slovenski); 4. Vrsta; 6. Skripen; 8. Skraćena za Komunističku partiju; 9. Zatvor; 11. Inicijali pisca pripovjetke »Jablan«; 12. Isparavanje vode; 13. Udeo, izvlačenje kocke; 15. Sprava za iznalaženje mina u minskim poljima (množina); 16. Majdan kamena, kamenolom (talijanski); 17. Dva razna samoglasnika i dva ista suglasnika; 19. Sastojci elektrolita koji se izdvajaju na elektrogama; 21. Predlog; 22. Pokazna zamjenica; 23. Sagiba se; 24. Idem (futura); 25. Gospodin, gospodar (turski); 27. Ustanova za dake; 28. Živinarnik.

REPERTOAR NARODNOG POZORIŠTA

Ponedjeljak, 18. januara, nema predstave.

Utorak, 19. januara: Ežen Skrib: »ČASA VODE«, komedija u 5 činova. Početak u 15 časova, za borcu JNA.

Srijeda, 20. januara: Ežen Skrib: »ČASA VODE«, komedija u 5 činova. Početak u 15 čas. za JNA.

Četvrtak, 21. januara: Perli Bak: »KVEJ LAN«, komad u 4 čina. Početak u 15 časova za JNA.

Petak, 22. januara, nema predstave.

Subota, 23. januara: Ežen Skrib: »ČASA VODE«, komedija u 5 činova. Cijene ulaznica od 25 do 60 dinara. Početak u 20 časova.

Nedelja, 24. januara: Šandor Lukáči: »RIBOKOSA«, komad u 4 čina s pjevanjem. Cijene ulaznica od 25—60 din. Početak u 15 čas.

Nedelja, 24. januara: Perli Bak: »KVEJ LAN«, komad u 4 čina. Cijene ulaznica od 25—60 dinara. Početak u 20 časova.

ČITAOCI, PRETPLATNICI I REVIZORI

UPLATITE DUŽNU PRETPLATU

1 mjesec 45.- din. 3 mjeseca 130.- din.
6 „ 260.- „ 1 godina 500.- „

TEKUĆI RAČUN 763-T-193

Decentralizovane trgovinske i ugostiteljske radnje i ostala novoformirana preduzeća!

Oglašavajte sve promjene naziva svojih prodavnica i firmi putem »Banjalučkih novina«, jer je u Vašem interesu za postizanje boljeg plasmana vaših artikala i proizvoda.

Oglasi koje dajete preko našeg lista koji se štampa u tiražu od 4.000 primjeraka poslužiće Vam kao najbolja reklama za plasiranje Vaših proizvoda i usluga.

Oglase primamo i zaračunavamo po posebnoj tarifi i povoljnim cijenama, Administracija

Ko poznaje Klasan ili Klas Milana, rođenog 1931 godine, koji je kao dijete vjerovatno otkriven 1941-1942 godine u Njemačkoj, ili ko poznaje njegove roditelje, nekog od njegove rodbine ili neposredne sa navedenim porodičnim imenom, neka se hitno javi pismeno Redakciji »Banjalučkih novina«.

DEŽURNE APOTEKE

Petak, 15. januara broj 4 (Vese Masleše 18)
Subota, 16. januara broj 1 (Šoše Mažara 1)
Nedelja, 17. januara broj 2 (Marije Bursać 5)
Ponedjeljak, 18. januara broj 3 (Vese Masleše 1)
Utorak, 19. januara broj 4
Srijeda, 20. januara broj 1
Četvrtak, 21. januara broj 2.

Prije 650 godina na ovom mjestu

Teško je dati tačnu sliku prošlih vremena, pogotovu od pre šest i po stoljeća, ako iz tog perioda nisu ostali nikakvi pisani tragovi. No, sigurno se zna da današnje Banjalučke nije bilo, već da je postojala neka mala naseobina s obje strane Vrbasa, Graba i Suturljice. Nju je spajao uzani drveni most, primitivno građen, i to od današnjeg Kurjakova kamena, pa prema Halimića džamiji. U ono vrijeme to, zapravo, nije ni mogla biti džamija. Zna se sigurno da je bila katolička crkva, sagrađena od hrastovih brvana i posvećena svetoj Elizabeti.

Prostor koji danas zauzima Banja Luka, počev od Gornjeg Sehera, preko Donjeg Sehera i sve do Budžaka, bio je pod neprohodnim hrastovim šumama, prošaran močvarama oko rijeka i potoka, bogat raznovrsnom šumskom i barskom divljači. Cijelo to područje, sa bližom okolinom na lijevoj strani Vrbasa zvalo se Podlužje. Predeo iza Podlužja, sve do naseobine Trn zvao se Zalužani, što se i do danas zadržalo. Podlužje je takav naziv dobilo najvjerovatnije zbog šumskog gustiša u ravnici, koji je narod obično zvao »lugom«, a Zalužani stoga što se radilo o ziratnoj zemlji koja je nastajala iza luga.

Resna strana Vrbasa, zapravo od

S današnjim brojem »Banjalučke novine« počinju da objavljuju seriju napisa iz prošlosti našeg grada. Stari Banjalučanin Ahmet Karabegović već punih 40 godina prikuplja, sređuje i piše materijale koji bi nešto više mogli da nam kažu o »davnoproljoj« Banjaluči, ljudima i običajima, njihovim radostima i patnjama. Koristeći u tu svrhu mahom predanja, legende i istoriske znamenitosti, on nastoji da nam svoj dugogodišnji amaterski trud izloži na način koji nema pretenzije dokumentovanih istorijskih fakata. Naprotiv, u njima ćemo prije naći ono čime se istorija ne bavi, ili tačnije, ono što za nauku nije bitno i nije mnogo od interesa.

Kako se ovdje radi o jednom amaterskom poslu — koji, nema sumnje, zaslužuje svaku pohvalu, — redakcija nije mogla postavljati neke posebne uslove — literarne, stilske itd. Uostalom, čitaoci će u narednim brojevima imati prilike da sami ocijene ovaj napor.

Donjih Sitara pa do Veselog Brijega — cijeli taj posjed u ravnici nazvan je Podgal, a nad njim je bila ogromna šuma, zvana Gaj, upravo na današnjem brijegu Starčević. Podgal je takođe bio ziratna zemlja, bez ikakve naseobine, ali se pod brdom — poviše mlina, a ispod novog puta za Šehitluke — nalazila vlastelinska kula. Pristup kuli vodio je iz Do-

(1293) pao je pod vlast sinova kneza Babonića. Mađarski kralj Andrija III uskoro im je potvrdio taj posjed. Krajem 14 stoljeća grad dobija u posjed knez Herman Celjski, a potom ga kralj Žigmund predaje na upravu splitskom hercegu Hrvoju Vukčiću. U 15 i početkom 18 stoljeća Podlužje je pripalo podgajskim gospodarima — plemićkoj porodici Deseufin. I vlastelinska kula, o kojoj je naprijed bilo riječi, pripadala je ovoj mađarskoj porodici.

Turci osvajaju grad Vrbas

Dvaput su Turci dolazili u ove naše krajeve. Prva »posjeta« iz 1463 godine bila je više »izletničkog« karaktera. Tada je glavom platio posljednji bosanski kralj — Stevan Tomašević — čije se mošti i danas čuvaju u franjevačkom samostanu u Jajcu. On je pod pritiskom Turaka, još dok je bio »na bijelom hljebu«, potpisao povelju s naredjenjem svim područnim zapovjednicima gradova i utvrda da bez borbe odlože oružje i da predaju gradove osvajajućem sultanu Mehmedu II. Tom prilikom predalo se Turcima oko 100 utvrđenih bosanskih gradova i stražarskih kula. Među njima bio je i stari grad Vrbas.

Odlazeći iz ovih krajeva sultan je ostavio slabu posadu u osvojenim gradovima, vojsku sastavljenu mahom od izmećara i probisvjeta ili islamskih skorbojevića koji su se tek poturčili. Odlazak

regularne turske vojske pokazao je novu mogućnost mađarskom kralju Matiji Korvinu da okusa sreću, ne bi li vratio u mađarski posjed sve ove izgubljene krajeve. Čim je osjetio slabost turskih gradova i straža, Matija Korvin podiže vojsku, pređe Savu, i ponovo osvoji neke krajeve oko Vrbasa, sve do Jajca. Od njih obrazuje takozvanu Jajačku banovinu sa sjedištem u Jajcu. Mađari su se ponovo ugnjezdili, ali samo do 1527 godine, zapravo do Mohačke bitke. S tom godinom ugasilo se mađarsko gospodstvo nad ovim krajevima.

Posljednji upravnik grada Vrbasa bio je Andrija Radačević. Čuvši da se Jajce predalo Turcima bez borbe ni on nije htio da ih sačeka u gradu, nego ga popali i napusti 1527 godine. Nastaje nova era za grad Vrbas — period turskog gospodstva od 350 godina (do 1878).

Došavši u grad Vrbas Turci su odmah pretvorili katoličku crkvu u džamiju, koja i danas postoji u Gornjem Seheru pod imenom Halimića džamija. (Kad su 1926 godine ovu džamiju prepravili crkve, slučajno se odvalio malter sa jednog zida, a ispod njega se ukazala drvena građa. Na brvnima jasno su se pokazali duborezom urezani krstovi. Pisac ovih redova je to slučajno otkriće vidio na licu mjesta i zaključio da je današnja džamija prvobitno bila uistinu crkva. Ona je ujedno i najstarija džamija u Banjoj Luci.) (Nastavak u sljedećem broju)